

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

CASE POSTALE 153 - 1211 PETIT-SACONNEX 19 - GENEVE/SUISSE

CCP: IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Juillet - Août 2013

N° 187

Բովանդակություն

էջ 5

- Գործարկուեց «Ասք» անտիկոզների պաշտոնական կայքը - ԵՊԻ-ում նոր մադիստրոսական ծրագիր

Ցանկում

- Կրթաթոշակը՝ ուղեգիր դեպի երրուսական գիտություն

էջ 10

- Հայաստանի մէջ հայայեզու համակարգիչ կը կազմուի

էջ 11

- Նոր ճանապարհ, նոր յոյսեր, նոր հարցեր

էջ 12

- Թուրքիայում հայոց ցեղասպանության միջոցով միլիառատեր դարձաները

էջ 14

- 20 տարի առաջ Մոսկւն գոհուեց

էջ 15

- ATP-ի 39րդ ծառատունկը

Sommaire

p. 2

- Préoccupations concernant la nature : perspective sombre

p. 3

- La «tribu perdue» d'Arméniens découverte dans le désert jordanien

p. 6-8

- Nouvelles de l'Ecole Topalian

Supplément

- Les Réverbères de la mémoire

- Building an Alternative Future

- L'expérience GAMMA du Mont Aragats

p. 9

- Le héros arménien que les Turcs préféreraient oublier

p. 10

- Gohar Tamrazyan, championne suisse des filles de moins de 12 ans

p. 13

- Salon International du livre et de la presse

p. 14

- Réfugiés syriens : L'Arménie construit un quartier pour 600 familles

p. 15

- Mme Hakobyan participe à la Conférence sur les diasporas à Genève

p. 16

- Union Arménienne de Suisse

Protestations en série

par Maral Simsar

Les événements de la place Taksim à Istanbul et le mouvement de contestation qui a gagné les grandes villes de Turquie ont défrayé la chronique des médias du monde entier ces deux derniers mois. La participation des jeunes militants arméniens de Nor Zartonk ("Nouvel éveil") aux manifestations dans une allée du parc Gezi avec le message «*Vous nous avez pris notre cimetière, vous n'aurez pas notre parc!*» a fait surgir l'histoire oubliée du cimetière arménien Sourp Hagop remontant à Soliman le Magnifique, spolié par l'Etat turc et entièrement détruit dans les années 1930 à l'exception de l'hôpital Sourp Hagop. Le terrain du cimetière, offert par le Sultan en 1551, sur lequel se trouvent actuellement une partie du parc Gezi, quelques hôtels de luxe, des immeubles et un bâtiment de la Radio télévision turque (TRT) est situé au nord de la place Taksim. A cette occasion, la presse a rappelé également l'existence éphémère dans ce cimetière d'un monument à la mémoire des victimes du génocide entre 1919 et 1922. L'association antiraciste DurDe a voulu faire revivre ce monument mais a été contrainte d'y renoncer sous la pression des nationalistes turcs.

Alors que tous les regards étaient tournés vers la Turquie, l'Arménie a été la scène de quelques événements qui ont donné lieu à des vagues de protestation. L'événement le plus marquant de cette période a été la fusillade mortelle d'Avetik Budaghyan qui eut lieu à Goris, à l'extérieur de la maison de Suren Khachatryan, le gouverneur de la province de Syunik. La victime, un homme d'affaires local, avait eu une dispute avec le gouverneur quelques heures auparavant pendant un dîner. Artak Budaghyan, le frère de la victime, et un autre homme ont été grièvement blessés. Le fils et un garde du corps du gouverneur ont été placés en détention provisoire et une enquête a été ouverte. L'incident a déclenché un tollé dans le pays et Suren Khachatryan, le gouverneur controversé, a dû démissionner de ses fonctions. Cet événement rappelle le cas de Vahé Avetyan, l'officier de l'armée arménienne battu à mort en juin 2012 devant le complexe hôtelier Harsnakar, appartenant à un autre magnat Ruben Hayrapetyan, par les gardes du corps de ce dernier. Sous la pression populaire, Hayrapetyan avait démissionné de ses fonctions de député au Parlement. L'enquête ouverte à la veille de l'incident est toujours en cours.

D'autre part, deux nouveaux morts enregistrés au sein de l'armée en temps de paix ont suscité l'indignation et la colère de la population. En effet, le 15 mai dernier un conscrit a été tué et un autre gravement blessé par un camarade dans une unité de Noyemberian, et le 1er juin, un cadet à >>>

Avec les compléments de
TAVITIAN

Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04

tavitian@bluewin.ch

Préoccupations concernant la nature : perspective sombre

par Gayane Mkrtchyan

Le 5 juin, à l'occasion de la Journée mondiale de l'environnement, les écologistes en Arménie ont tiré la sonnette d'alarme sur la situation désastreuse dans laquelle se trouve le pays sur le plan environnemental, ce qui signifie qu'à long terme, les générations futures verront peu de la nature spectaculaire d'aujourd'hui.

Actuellement, plus de 450 mines sont exploitées en Arménie, dont 22 mines de métaux et 19 bassins de résidus miniers. Il est prévu de construire 320 petites centrales hydroélectriques sur les rivières en Arménie, 150 étant actuellement en cours de construction. Des licences sont accordées pour construire jusqu'à six centrales sur une seule rivière. La couverture forestière du pays a chuté de 12 à 6-7 pour cent au cours des deux dernières décennies.

Inga Zarafyan, qui dirige l'ONG EcoLur Information*, explique qu'une partie importante de la société essaie de ralentir la catastrophe écologique provoquée par une consommation excessive des ressources naturelles.

Elle ajoute avec regret que «Varat» LLC a l'intention de développer l'exploitation à ciel ouvert de mines d'argile gypsifère et de basalte à Erevan. Le projet a été soumis à une expertise environnementale et il a été constaté que les substances toxiques seront émises dans l'atmosphère. En outre, il y aura des déchets industriels et de la poussière, ce qui constitue une des menaces principales qui pèsent sur l'écologie urbaine. Selon le projet, la société a l'intention de réduire les risques dus à l'arrosage. La question est de savoir où il faut aller chercher l'eau alors qu'Erevan rencontre des problèmes d'eau dans cette région.

Karine Danielian, présidente de l'ONG *Sustainable Human Development*, affirme que la croissance des risques de désertification est due à l'exploitation sans scrupule de la vallée d'Ararat; les sources d'eau sont en train de s'assécher, et ce sera un énorme problème pour l'agriculture. Elle souligne que l'industrie minière et les centrales hydroélectriques constituent une menace importante pour les écosystèmes en Arménie.

«Si ce n'est pas toute l'eau, au moins 90% de celle-ci, coule actuellement à travers des tuyaux; il en résulte que l'écosystème est en train de s'assécher, les gens sont privés d'eau d'irrigation, nous sommes en train de perdre la biodiversité dans les rivières. Et s'il existe plusieurs centrales hydroélectriques sur une rivière, alors c'est une rivière morte», ajoute-t-elle.

S'agissant du développement de l'industrie minière, le président de l'Union des Verts Hakob Sanasaryan affirme que les sociétés minières devraient payer des taxes pour les déchets, alors qu'actuellement, le gouvernement et le parlement ont décidé qu'aucune taxe ne devait être perçue, et cela a été consolidé dans la loi sur les taux de contribution en matière d'environnement.

«La question des déchets radioactifs et miniers a été délibérément exclue de la loi sur les déchets. Selon des calculs approximatifs, l'usine de cuivre et de molybdène de Kajaran aurait dû payer, en 2011 seulement, plus d'un million de dollars pour les résidus miniers, si elle avait

Protestations en série

➤➤➤ l'académie Vazgen Sargsyan a été assassiné par son camarade de classe. Ces incidents sont les derniers d'une série de meurtres non-élucidés, un phénomène scandaleux inacceptable pour chaque Arménien(ne). Suite à ces incidents plusieurs officiers ont été renvoyés et le ministre de la défense Seyran Ohanyan a rassuré que tous les coupables seraient punis. Entretemps, les mères des militaires tués en tant de paix protestent régulièrement devant le bâtiment du gouvernement exigeant que toute la lumière soit faite sur la mort de leurs fils.

Parmi les autres mouvements de protestation citons le sit-in des anciens combattants qui demandaient une augmentation de leurs pensions et une meilleure protection sociale, la grève des avocats protestant contre l'arbitraire de la Cour de cassation, l'action de protestation de la société civile contre l'augmentation du prix du gaz et la mobilisation des agriculteurs de la région d'Armavir, qui ont bloqué l'autoroute de Erevan demandant au gouvernement une compensation financière pour les dégâts engendrés par un orage de grêle.

Il reste à espérer que le gouvernement manifesterait enfin la ferme volonté de mettre fin à l'intolérable impunité pour les auteurs des crimes et d'assurer le respect des droits fondamentaux de chaque citoyen et citoyenne.

M.S.

été soumise à la taxe. Si l'industrie minière est fiscalisée et si le champ fiscal est correctement réglementé, les mines de faible capacité ne seraient pas exploitées et la nature ne serait pas détruite de manière générale», ajoute-t-il.

À titre d'exemple, il cite Amulsar où les mines sont exploitées pour seulement 0,8 grammes d'or par tonne, et fait remarquer que si l'exploitation était imposée, elle aurait dépensé plus pour des taxes sur les déchets que sa marge de bénéfice ne justifierait.

«L'exploitation minière n'est avantageuse que si vous ne payez pas de taxes sur les déchets que vous produisez. Je crois que l'Arménie ne peut être sauvée seulement par l'imposition de lourdes taxes sur l'industrie minière; Il faudra avoir une politique stratégique claire», ajoute-t-il.

Les écologistes estiment que l'exploitation minière en Arménie se développe au détriment des forêts et que cela a commencé par la destruction de la forêt de Teghut.

Entre 2007 et 2010, plus de 1'600 hectares de terres boisées ont été utilisés à d'autres fins. En revanche, seulement 40 ha ont été ajoutés au fonds forestier. Dans le même temps, le gouvernement d'Arménie a affecté 3'100 ha de terres à l'exploitation minière.

(Article paru dans *ArmeniaNow* et traduit par Artzakank)

(* *EcoLur* est une organisation active dans la promotion et le développement du journalisme de l'écologie dans le but de sensibiliser le public sur les questions environnementales en Arménie. Le site de l'organisation (<http://www.ecolur.org>) est une excellente source d'information écologique et de documentation approfondie sur les différents domaines et sites touchés par des problèmes liés à l'environnement.

La «tribu perdue» d'Arméniens, découverte dans le désert jordanien

Par Anna Ohannessian

Ndr : Alors que la question des Arméniens islamisés en Turquie attire l'attention des spécialistes et suscite un intérêt croissant ces dernières années, l'histoire de cette «tribu perdue», en marge du génocide de 1915, reste peu connue et documentée. L'article, paru dans *Armenian International Magazine (AIM)* en septembre 1990, lève le voile sur ces Arméniens oubliés.

En août 1986, pendant ma troisième visite anthropologique d'un mois dans le sud de la Jordanie, j'ai rencontré Abou Gharib, le propriétaire et l'unique serveur d'un petit restaurant à Wadi-Moussa. Après une conversation banale, celui-ci s'est assis à côté de moi et m'a dit : «Ma mère était arménienne». Sa déclaration m'a pris par surprise. Il ne savait pas que j'étais aussi arménienne. Les Bédouins me connaissaient seulement comme la «doctorah» française qui étudiait l'histoire des Bédouins.

Comment un Bédouin au milieu de ce désert arabe pouvait-il prétendre que sa mère était arménienne? Il m'a raconté le peu qu'il savait sur sa mère. Il m'a dit qu'elle était décédée alors qu'il n'avait que 4 ans et qu'elle était la plus belle femme du village ... elle savait coudre, lire, etc.»

Abou Gharib m'a dit que mon prénom «Anna» lui rappelait la meilleure amie de sa mère qui vivait à Ma'an, une ville à 45 km au sud de Wadi-Moussa. Je lui ai dit que j'étais arménienne et que mes deux parents étaient aussi arméniens.

Après un long silence qui semblait indiquer «je le savais», il m'a dit que les Arabes ont un adage qui dit que les deux tiers d'un enfant appartiennent à son oncle maternel.

Le lendemain, je suis allée à Ma'an à la recherche d'Anna. Je n'avais qu'à demander le prénom de son fils d'après lequel elle s'appellerait «Oum Khalil», soit «Mère de Khalil», mais il était le fils de «Hanem». J'ai trouvé la maison sans trop de difficulté car elle se trouvait dans le «Hay al Arman», ou le quartier des Arméniens. La fille de Khalil, qui a signalé que ses deux grand-mères étaient arméniennes, m'a reçue et a demandé à ses frères d'aller chercher leur père.

Entretemps les nouvelles de ma visite se sont vite répandues. Une douzaine de femmes sont arrivées l'une après l'autre. Une a pris ma main, une autre m'a touché mon coude, a palpé mes vêtements. Puis, elles m'ont invitée chez elles. «Ma mère était arménienne, viens chez moi, j'ai un livre arménien, une Bible, à te montrer» m'a dit une d'entre elles. Quelques-unes ont commencé à raconter l'histoire de leurs mères aux autres et certaines se sont mises à pleurer.

J'ai été profondément touchée. Ce jour-là, j'ai visité cinq de leurs maisons et pris des notes autant que j'ai pu. Mais j'étais arrivée trop tard. Leurs mères étaient toutes

La ville de Ma'an

décédées, pour certaines depuis une quinzaine d'années.

Depuis lors, je suis retournée en Jordanie chaque année et y suis restée plus longtemps pour continuer mes études sur les Bédouins dans la région du sud. Actuellement, j'ai élargi le champ de mes recherches pour inclure un sujet d'un plus grand intérêt. J'ai rendu visite à toutes les familles d'origine arménienne à Ma'an et j'ai écrit cette brève description historique de la «tribu perdue de Bédouins arméniens à Ma'an».

La plupart des femmes arméniennes de Ma'an, un village reculé dans la région au sud du désert jordanien, ont été déportées en 1915 de la région de Tchomakhlu de Césarée (Kayseri). Dr. R. Der Necessian, qui faisait partie du groupe exilé, a décrit la terreur qui régnait après l'explosion d'une bombe dans une maison arménienne dans la ville voisine d'Evereg. Les autorités turques ont rassemblé tous les hommes qui n'avaient pas été conscrits pour le service militaire et les ont jetés en prison.

Le reste des habitants de Tchomakhlu, composé de personnes âgées, de femmes et d'enfants, ont reçu ordre de quitter le village. Selon Dr. Der Necessian, plus de 1600 personnes ont quitté leurs maisons avec quelques effets de première nécessité et leurs troupeaux. Après une marche qui a duré 40 jours sur un terrain au relief accidenté, le groupe est arrivé à Alep en Syrie, avec 20 membres en moins, morts en route. Ils sont montés dans un train de marchandises pour Damas où 30 autres sont morts de maladies. Le reste des victimes a été divisé en quatre groupes et envoyé à différentes destinations en Jordanie. >>>

DJEVA

INDUSTRIE DE PIERRES SCIENTIFIQUES
HRAND DJEVAHIRDJIAN S.A.
CH - 1870 MONTHEY
VALAIS-SUISSE

IP Inter Protection Technology

C.C.SYSTEM

Nettoyage mécanique et protection interne des conduites contre la corrosion ultérieure

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch

Rouille

Saboté

Protégé

Tél. 021 731 17 21
info@interprotection.ch

La «tribu perdue» d'Arméniens, découverte dans le désert jordanien

»»» Dr. Der Necessian a tenu un registre précis du nombre de personnes envoyées à chacun des différents villages. A Ma'an, en sus des 15 familles de Tchomakhlu, il y avait quelques Arméniens de Kilis, de Beilan et de Hromgla. A Wadi Moussa, il y avait quelques 450 réfugiés de Tchomakhlu. Le plus large contingent de ce village, 750 personnes, a été envoyé à Shobak. Frappés par la famine et les maladies, l'arrivée du groupe épuisé a été décrite par T.E. Lawrence «comme des fantômes, leur apparence étant effrayante.»

Les survivants arméniens ont vécu dans des entrepôts délabrés abandonnés. Dr. Der Necessian a indiqué que les premiers mois étaient insupportables. «Nous avons vendu tout ce que nous avions: vêtements, chaussures, boutons, épingles à cheveux. Il était assez courant de voir des Bédouins portant les robes des femmes arméniennes et se promenant dans la rue pour montrer les nouveaux vêtements qu'ils avaient achetés.

Entretemps, les réfugiés arméniens ont été contraints de manger de l'herbe pour survivre. Un vieux Bédouin, qui avait 11 ans à l'époque, se souvient que dans le village de Bussayarah, plus de 10 personnes mourraient chaque jour. Une citerne vide est devenue leur tombe d'indigent. Cette citerne est encore appelée «bir-al-Nassara» (puits des chrétiens).

Dr. Der Necessian a indiqué qu'à leur arrivée, ils ont été mal accueillis par les Bédouins, mais que par la suite, lorsque ces derniers ont appris dans quelles circonstances les Arméniens avaient été torturés et déportés, ils sont devenus amicaux et plus accueillants. A mesure que les Arméniens se sont familiarisés davantage avec les résidents, ils ont commencé à faire de petits boulots. Ils faisaient la couture et le fraisage, fabriquaient du pain, réparaient des chaussures etc. A Tafileh, les Arméniens ont ouvert une carrière de calcaire et ont produit du matériel pour construire des maisons. Ils ont également planté des légumes qui n'étaient pas connus des Bédouins.

En 1917, la grande révolte arabe dirigée par Sharif Hussein a mis un terme à la domination ottomane en Jordanie. Après le retrait total des forces ottomanes de la Transjordanie, les Arméniens ont été envoyés à Jérusalem avec l'aide de Sharif Hussein et puis à Port Saïd, où la Croix Rouge britannique avait créé un important camp de réfugiés. Selon Dr. Der Necessian, 110 réfugiés de Tchomakhlu y ont vécu jusqu'en 1919 avant de retourner en Cilicie.

Boghos Noubar Pasha, le président de la délégation arménienne à Paris, a exprimé sa gratitude envers le Roi Hussein Sharif de la Mecque pour avoir aidé les Arméniens. Quelques 14 arméniennes, qui avaient épousé des Arabes locaux, sont restées en Transjordanie. Plus tard, la plupart d'entre elles se sont installées à Ma'an et ont formé le noyau de la «tribu perdue» qui y vit actuellement.

Ma'an est une petite ville-oasis qui était autrefois un centre commercial pour les Bédouins. En 1904, les chemins de fer de Hidjaz ont relié Ma'an à Damas. Dans les années 1930, un Arménien, Diran Timaksian, a ouvert un hôtel à Ma'an. Il s'appelait Hôtel Petra et était situé à la gare ferroviaire.

Pendant presque 20 ans, l'Hôtel Petra était un centre d'événements de fête. Beaucoup de femmes arméniennes y célébraient Noël et Pâques avec leurs enfants en bénéficiant de l'hospitalité de Timaksian. L'hôtel, qui a été fermé dans les années 1970, est un monument et il y a des projets pour en faire un musée commémorant la grande révolte arabe.

En 1958, Dr. Der Necessian effectua un pèlerinage à Jérusalem. Puis, en traversant la rivière Jourdan, il retourna pour la première fois depuis 1917, sur les chemins de sa déportation. Peu de temps après, Dr. Der Necessian publia ses récits de voyage avec des photos prises à Ma'an ainsi que les noms de tous les Arméniens dans Arksos Magazine (le magazine de l'Union compatriotique de Tchomakhlu publié à New York). Cela a permis à quelques Arméniens du Liban et des Etats-Unis de retrouver leurs proches et d'aller à leur rencontre à Ma'an.

Après la mort de ces Arméniens, leurs proches ne se sont plus rendus à Ma'an et tout contact avec cette communauté de «descendants d'Arméniens» a été perdu.

Aujourd'hui un petit quartier à l'extérieur de la ville porte le nom du Quartier Arménien. Pour les habitants de ce quartier, être arménien est une chose abstraite et quelque peu déconcertante.

Ils sont arabes, mais suffisamment arméniens pour se préoccuper des Arméniens.

Je suis retournée l'année passée à Wadi Moussa pour retrouver Abou Gharib dans une mauvaise humeur. «Pourquoi es-tu si triste?» lui ai-je demandé.

«Je pleure ma mère et tous les Arméniens» a-t-il répondu. «D'abord les Turcs les ont fait souffrir et puis les ont chassés. Ma mère est venue ici et est décédée. Nous sommes nés ici et avons joui de la vie. L'Arménie allait mieux et nous étions heureux. Mais tout a basculé: Le tremblement de terre, le conflit avec l'Azerbaïdjan. Pourquoi? Qu'est que les Arméniens ont-ils fait pour mériter cela?».

A.O. (Traduit par Artzakank)

CONCERTS

Mardi 6 août 2013 à 12h00
Eglise Luthérienne, Genève

A. Dvorak, 10 Chants Bibliques
L. Janacek, 8 Chants populaires

Hélène McClellan, alto
Luc Baghdassarian, piano

Dimanche 15 septembre 2013 à 17h00
Salle Métropole, Lausanne

E. Grieg, Suite Holberg
A. Khatchaturian, Gayaneh (extraits)
et Mascarade (Valse)
N. Rota, Musiques de films

Orchestre des Collèges & Gymnases Lausannois
Direction : **Luc Baghdassarian**

Գործարկուեց «Ասք» հայերեն աուդիոգրքերի պաշտոնական կայքը

Վերջերս գործարկուել է «Ասք» հայերեն աուդիոգրքերի պաշտոնական կայքը՝ www.askaudiobooks.am: Այս նախաձեռնության շնորհիւ համադրում են հնագոյն արժեքները եւ նորագոյն տեխնոլոգիական լուծումները:

Հայերեն աուդիոգրքերն արեւելահայերեն եւ արեւմտահայերեն են, մշակուած են աուդիոուղեցոյցներ եւ ձայնագիր դասընթացներ, ինչպէս նաեւ մատուցում են աուդիոձայնագրութիւնների ծառայութիւններ:

«Ասք» հայերեն աուդիոգրքերի համահիմնադիրներն են Սարիամ Դիլբանդեանը եւ Արտակ Բեգլարեանը: Հայերեն աուդիոգրքերն ընթերցում են Գարեգին Էւոյանը, Գեորգ սարկաւազ Ալաւերդեանը, Սարիամ Դիլբանդեանը եւ այլք:

Գաղափարի մեկնարկին ու իրականացմանն օգնել են Մամուլի աջակցութեան «Ինտերնիս» հասարակական կազմակերպութիւնը, «Armenia StartUp Cup» մրցոյթում երկրորդ մրցանակը, «ՖՈՐՏ» հաշմանդամների գիտամշակութային հասարակական կազմակերպութիւնը:

Հայ դասականների աուդիոգրքերի մեծ մասն անվճար են եւ բաց հանրութեան համար՝ Մ. Խորենացի, Ա. Շիրվանզադէ, Նար-Դոս, Ա. Բակունց, Յ. Մաթետոսեան, Վ. Սարոյան, Ղ. Աղայան, անվճար են նաեւ որոշ հեքիաթներ:

Միւս գործերը տեղադրուած են կայքում եւ հասանելի են նրանց, ովքեր առցանց համակարգով վճարում են տուեալ ստեղծագործութեան կամ հատուածի համար: Որեւէ յաւելեալ ծառայութիւն՝ աուդիոգրքերի հետ տրամադրում է նաեւ տուեալ գործի էլեկտրոնային՝ PDF ձեւաչափով տարբերակը:

Վոյրերի համար բոլոր աուդիոգրքերն անվճար են: erit.am

ԵՊՀ-ում նոր մագիստրոսական ծրագիր է բացուել՝ ցեղասպանագիտութիւն

Երևանի պետական համալսարանը ՀՀ ԳԱԱ ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտի հետ համատեղ յայտարարում է «Ցեղասպանագիտութիւն» մագիստրոսական ծրագրի մեկնարկը: Այս մասին տեղեկանում ենք ԵՊՀ մամուլի ծառայութիւնից:

Հայոց ցեղասպանութեան շուրջ օրեցօր անելացող մարտահրաւերներն առաւել պահանջուած են դարձնում մեզանում հարցին տիրապետող, բանիմաց մասնագետներին: Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեայ տարելիցին ընդառաջ՝ հայ կրթօջախների համար այս խնդիրն առաւել բան կարևոր է դառնում:

Ուստի ԵՊՀ-ի և ՀՀ ԳԱԱ ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտի նախաձեռնութեամբ կ'իրականացուի «Ցեղասպանագիտութիւն» մագիստրոսական ծրագիրը: Այն գործելու է ԵՊՀ հայագիտական հետազոտութիւնների ինստիտուտի շրջանակներում: Մագիստրոսական ուսումնառութեան ուղղութիւնները կը կազմեն Հայոց ցեղասպանութեան պատմագիտական, ընկերահոգեբանական, միջազգային իրաւունքի, միջազգային յարաբերութիւնների, մշակութաբանութեան, լեզուագիտական ոլորտների համատեքստում առկա իմաստնադիրները:

Ծրագրի շրջանակներում կը դասաւանդեն ոլորտի առաջատար մասնագետները, ինչպէս նաև մասնագետներ արտասահմանից:

«ԱՅՍՕՐ»

Գերմանախօս Չուիցերիոյ եւ Նեոշաթելի եկեղեցական Արարողութեանց Ժամանակացոյց			
Messes arméniennes en Suisse alémanique et à Neuchâtel			
Թուական Date	Ժամ Heure	Վայր Lieu	Հասցէ Adresse
14.07.2013	13 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
11.08.2013	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
18.08.2013	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
25.08.2013	13 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
01.09.2013	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
11.09.2013	18 30	Oekumeni/ Grossmünster	8001 Zürich ZH
15.09.2013	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
Pfr. Shnork Tchekidjian Tel & Fax: 044/840 28 24 E-mail: dershnork@hispeed.ch			

ARTICLES DE FETES
 Costumes & accessoires de déguisement
 Guirlandes, ballons & cotillons
 Farces & attrapes
 Drapeaux

 depuis 1928
La Gaité

13, Rue de la Rôtisserie - 1204 Genève
 022 311 87 08 - www.lagaite.ch

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch ; www.centre-armenien-geneve.ch

No 5

Հարգազրոյց Տիկին Վալյա Դադոյանի հետ:

1. Զանի որ 20 տարի հայաստանում ուսուցիչ էք եղել եւ արդէն շուրջ 12 տարի (սկսած 2001 թ.) աշխատում էք Թօփալեան միօրեայ դպրոցում, արդեօք անելի հեշտ կարելի է համարել այս աշխատանքը, կամ աշխատածելի տարբերությունները շա՛տ են:

Ասեմ, որ այստեղ ես դասաւանդում էի 12-17 տարեկաններին կենսաբանութիւն (դասարանում 20-ից անելի աշակերտ, տարեկան մօտ 300) իսկ այստեղ ամենաշատը 11 աշակերտ եմ ունեցել: Այդուհանդերձ կարող եմ ասել, որ այստեղ անելի դժուար է աշխատել, (չնայած առաջին հայեացքից շատ հեշտ է երեւում սովորեցնել գրել եւ կարդալ, նաեւ տեղեկութիւններ մեր պատմութիւնից...) բանի որ չկայ գոնէ 2 աշակերտ՝ նման իրենց տուեալներով (հայերէնի իմացութիւն բանաւոր, թէ գրաւոր, տանը հայերէն խօսելու եւ յանձնարարութիւնները կատարելու պայմանը, յատկապէս խառն ընտանիքում, նոյնիսկ տարբեր են իրենց հաճախած ֆրանսիական դպրոցներն իրենց կանոններով, անշուշտ նաեւ տարիքը...): Այնպէս որ, դասարանի համար ծրագիր կազմելն ու իրականացնելը շատ դժուար է (իւրաքանչիւր աշակերտի համար անհատական ծրագիր և անհատական մօտեցում): Տարբեր են նոյնիսկ հիմնական դասագրքերը (հիմա կան նաեւ էլեկտրոնային տարբերակով, որոնցից օգտուելու համար պէտք է ուղեկցել աշակերտին թէ դասարանում, թէ տանը):

Մնացած բոլոր թեմաներն ու տեղեկութիւնները, ուսուցողական ֆիլմերը Կրթութեան և Գիտութեան Նախարարութեան կողմից ստեղծուած, ներառեալ հեքիաթները, ընտրում եմ ըստ պատմական տօների եւ աշակերտների հնարաւորութիւնների, երբեմն ամփոփում փոքրիկ ֆիլմում:

2. Դուք զբաղւում էք նաև երգերի ուսուցմամբ, ինչ կատք այդ մասին:

Այո, երգերի ընտրութիւնը եւ նուազակցութիւնը ունեն իրենց նրբութիւնները՝ երգը լինի ուրախ, խօսքերն ու երաժշտութիւնը անելի պարզ...2001-ից մինչեւ այս տարի երգել ենք 74 երգ, սկզբում գրում էինք ձեռագրով, յետոյ համակարգչով, նաեւ լսողինատառ, որ հայերէն չկարդացող ծնողները եւ կարողանան կարդալ: Զանի որ ծնողների հետ դպրոցի կապը համացանցային ճանապարհով է, հեշտութեամբ նրանց ուղարկում ենք ուսուցանող երգի թէ բեռնուած տեսաձայնակը, թէ խօսքերը:

Mme. Valya Dadoyan

Institutrice de la classe des grands en arménien oriental. Fait la comparaison entre son expérience d'enseignement en Arménie et dans la diaspora, à Genève. Elle constate que malgré le nombre peu important des élèves dans sa classe à l'école Topalian,

le travail fourni est très important à cause des niveaux très disparates entre les enfants de la même classe. Elle met l'accent sur l'apprentissage de la langue sous différentes formes (film, histoire, fête religieuse, science,...).

Valya enseigne aussi le chant à l'école et accompagne les enfants au piano.

Quelques lignes qui reflètent la pensée de tous les élèves qui ont eu leur diplôme et qui quittent cette année l'école Topalian

**Très chère Nevrig,
Très chères Annie, Hasmik, Meda, Valya et Ani,
Merci pour les mots, les chants, les danses, les prières, l'histoire de notre pays l'Arménie que vous m'avez appris.**

Merci pour les succulents repas que j'ai dévorés tous les mercredis!

Aujourd'hui, je sais lire et écrire l'Arménien, et c'est grâce à vous! J'emporte avec moi tout votre Amour, votre Générosité et votre Patience sans Faille...Au seuil de mes 12 ans, je viens vous dire du fond du cœur MERCI! Je vous souhaite un bel été et vous fais d'énormes BATCHIGS!

Arsen Attarian

Week-end 30-31/03/2013 les jeux de l'UAS, l'école d'échecs Topalian y a participé activement, sous la direction de Raffi Garibian. Il y a eu 2 tournois d'échecs. Le premier, samedi dont la cadence était de «10 minutes par personne» (rapide) et l'autre le dimanche «5 minutes par personne» (blitz). Il y a eu beaucoup de participants de l'école d'échecs Topalian et plusieurs d'entre eux ont gagné:

1er tournoi: Garabed Yelegen (2e du tournoi), Armen Garibian (3e du tournoi et trophée Topalian récompensant le meilleur joueur de moins de 15 ans), Kor Gael Toruslu (2e des moins de 15 ans), Alik Garibian (3e des moins de 15 ans), Ludwig Vahram Topal (1er des moins de 12 ans), Arsen Attarian (3e des moins de 12 ans), Nathanaël Kassighian (1er des moins de 10 ans), Raphael Toruslu (2e des moins de 10 ans), Grace Kassighian (3e des moins de 10 ans), Lydie Kassighian (1ère fille) et Sarah Kristensen (2e fille).

2e tournoi: Garabed Yelegen (1er du tournoi), Armen Garibian (3e du tournoi), Christophe Kurkdjian (4e du tournoi), Alik Garibian (1ère des moins de 15 ans), Kor Gael Toruslu (3e des moins de 15 ans), Ludwig Vahram Topal (1er des moins de 12 ans). Astrig Marandjian (1ère fille) et Sarah Kristensen (2e fille).

Une excellente initiative enrichissante de faire participer les enfants à cet événement inter communautaire.

Alik Garibian

Dates à retenir:

Mercredi 11/09/2013 la rentrée de l'école Topalian

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ - ECOLE TOPALIAN

**Visite au CERN:
Hommage à Medz papa
Varoujan Attarian**

Le mercredi 8 mai 2013, c'était l'effervescence à l'école Topalian. Nous étions tous excités ! Enfin, c'était le jour où nous allions visiter le CERN.

À 12h30 nous avons pris le bus devant l'école. Nous nous sommes rendus au CERN "Centre Européen pour la Recherche Nucléaire", le plus grand centre de physique des particules du monde. Nous avons chanté tout le long du trajet les chansons que nous avons apprises à l'école...

Nous avons commencé la visite avec un guide pendant laquelle nous avons écouté des explications sur le CERN, suivies d'un film sur l'accélérateur et le détecteur des particules. Nous avons fait une visite virtuelle du LHC sur les particules et sur l'expérience "Atlas" (le lieu du croisement des protons dans l'accélérateur). Certains de mes camarades étaient très intéressés, ils ont posé beaucoup de questions et cela a plu à notre guide. Je n'ai pas toujours tout compris ce que le monsieur disait...

Cette visite et ce guide, qui était un grand père, m'ont fait penser à mon **Medz papa**. S'il était encore là, peut-être l'aurait-il commentée? Peut-être l'aurait-il expliquée autrement, plus simplement?

En effet, quand mon grand-père et ma grand-mère sont arrivés en Suisse, il a poursuivi sa carrière professionnelle au CERN, et y a travaillé jusqu'à sa retraite, à savoir plus de 25 ans. Je sais qu'il a occupé des fonctions importantes, et qu'il était respecté.

Il s'en est allé quand j'étais encore petit, mais ma maman m'en parle souvent. Je sais qu'il était engagé dans notre communauté et dans plusieurs causes de défense de notre pays, l'Arménie.

Arsen Attarian

Fête de l'école Topalian

Le dimanche 23 juin 2013, les enseignantes, les élèves et leurs parents ont fêté la fin de l'année scolaire. Un spectacle simple et chaleureux a été présenté. En préambule, récitation de poésies : c'est dans ces moments-là qu'on se rend compte de l'évolution linguistique des enfants et leur aisance dans la récitation de nos beaux poèmes. Même si certains pensent qu'il est difficile d'apprendre une langue en fréquentant une fois par semaine l'école et

même si l'élève est issue d'une famille mixte, les enfants peuvent toujours nous étonner et nous laisser en admiration devant leurs capacités d'apprentissage !!!

En effet, les enfants ne peuvent pas avoir en si peu de temps une grande instruction pédagogique, ce qui compte c'est d'avoir appris les bases de notre langue, notre histoire mais surtout l'amour de notre pays l'Arménie. C'est la mission de l'école Topalian.

Remise des diplômes aux six élèves qui ont déjà effectué sept ans de scolarité au sein de l'école.

Remise des diplômes et des médailles aux élèves méritants par le président de la Fondation Topalian Monsieur Edmond Pilossian.

Félicitations aux élèves qui ont obtenu leur diplôme cette année : Adrian Yeghiazaryan (classe de Valya), Agathe Wurry, Arsen Attarian, Kayla Cadamagniani, Marie Wurry, Sacha Kurkdjian (classe de Nevrik).

Les médailles du mérite ont été attribuées à : Paulina Doudak (classe de Hasmik), Sériné Porta (classe de Nevrik), Arman Avedissyan (classe de Valya).

Mme le Ministre plénipotentiaire Saténik Abkarian a remis le prix de parents dévoués à sa fille Yeva (classe de Valya).

La 2ème partie du spectacle, représentait des chants et des danses exécutés par les petits (la nouvelle relève de l'école).

Dans son discours la responsable de l'école a fait remarquer : «grâce à la Fondation Topalian, notre communauté bénéficie d'un soutien inestimable, de la part de son conseil qui est présent et actif, là où il faut et quand il faut».

La fête a pris fin avec les chants et un repas barbecue traditionnel préparé par les papas et un plateau de desserts digne d'une grande vitrine de pâtisseries offerts par les mamans des élèves.

Le nom de Hagop Topalian reste et restera toujours indissociable de la communauté arménienne de Genève.

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ - ECOLE TOPALIAN

**Le concours de Poésie interscolaire
à l'école Topalian**

Dimanche, le 2 juin 2013, pour la première fois, l'école Topalian organisait un concours de poésie interscolaire Suisse – Rhône Alpes, dans ses locaux à Troinex – Genève avec la participation de l'école ARAKS de Villeurbanne, l'école de la Croix Bleue de Vienne et l'école Papazian- Markarian de Lyon. Les concourants arrivent le matin accompagnés de leurs enseignantes et leurs parents. Ils assistent à la messe de dimanche.

Le Révérend Père Hayrik Hovhannisyanyan bénit tous les enfants présents à cette occasion.

Tous les convives (quelques 150 personnes) étaient réunis autour d'un repas servi dans une ambiance familiale à l'école Topalian. Le Révérend Père Hayrik Hovhannisyanyan a fait honneur aux invités en récitant deux poèmes.

Le jury composé de cinq personnes comptait: deux enseignantes de l'école Topalian, Nevrik Azadian et Valya Dadoyan, de Lyon Cécile Kassapyan, école de Villeurbanne, Marie Basikdjian et Suzi Hatayan. Il y avait vingt-sept participants, dont quinze de l'école Topalian et cinq qui ont emporté des prix.

La catégorie 6-8 ans: 1er prix Hugo Hatayan (Croix Bleue-Villeurbanne), 2ème prix Alfred Hanonik (Markarian-Papazian), 3ème prix Cléa Hatayan et 4ème prix Matéo Karakas (Croix Bleue-Villurbanne). Le prix du publique a été attribué à Ariana Hovanissian (Topalian).

La catégorie 8-10 ans: 1er prix Lisa Shadin, 2ème prix Victoria Vartanian, 3ème prix Arman Avedissian (Topalian).

La catégorie 11-12 ans: 1er prix Vahanik Kaloustyan (Croix Bleue - Vienne), 2ème prix Agathe Wurry (Topalian).

La catégorie 13-16 ans: 1er prix Alik Garibian (Topalian), 2ème prix Marie Wurry (Topalian).

Tous les autres concourants ont été récompensés pour leur participation et leur courage.

Le concours a pris fin avec des chants populaires que tous les participants ainsi que tous les présents se sont mis à chanter spontanément.

Cet événement culturel de très haute importance et de très grande qualité, organisé par l'équipe de l'école a remporté un franc succès. Les invités sont repartis chez eux heureux et contents, avec l'espoir et la promesse de recevoir les élèves de l'école l'année prochaine. Quant aux jeunes, ils ont découvert combien la poésie arménienne est belle et vivante.

Le héros arménien que les Turcs préféreraient oublier

par Robert Fisk

Rappelons-nous le capitaine Torossian. Confronté à l'anniversaire, bientôt centenaire, du génocide d'un million et demi d'Arméniens, hommes, femmes, et enfants par les Turcs ottomans en 1915, le gouvernement de Turquie se prépare à noyer la mémoire des massacres d'Arméniens dans des cérémonies commémorant la victoire turque sur les Alliés à la bataille de Gallipoli qui eut lieu la même année. Les spécialistes, favorables au pouvoir, ont déjà fait de leur mieux pour ignorer la présence de milliers de soldats arabes au sein de l'armée turque à Gallipoli et essayent à présent de traiter un officier arménien de l'armée turque, qui avait été décoré pour sa bravoure à Gallipoli, d'un menteur qui aurait lui-même fabriqué son autobiographie.

En fait, le capitaine Sarkis Torossian avait été personnellement médaillé pour son courage par Enver Pacha, le ministre turc de la guerre, l'homme le plus puissant dans la hiérarchie ottomane. Le plus grand héros de Gallipoli, c'est Mustapha Kemal, qui a fondé, sous le nom d'Atatürk, l'Etat turc moderne. Mais au regard de quelques-uns en Turquie, parmi les historiens les plus en vue, qui voudraient transformer Torossian en fraudeur, le mot 'moderne' devrait être sans doute être mis entre guillemets.

Et maintenant, ces universitaires vont jusqu'à soutenir que le capitaine arménien a inventé les deux médailles reçues d'Enver. Par contre, Taner Akçam, l'un des historiens les plus fervents à avoir pleinement reconnu le génocide de 1915, a retrouvé les descendants de la famille Torossian en Amérique, rencontré son petit-fils, et examiné les deux diplômes des médailles ottomanes dont l'un porte la signature originale d'Enver.

La Turquie, comme on le sait, veut adhérer à l'UE. Il m'arrive à moi aussi de penser, incidemment, qu'elle devrait y adhérer. Mais comment pouvons-nous dire, nous Européens, que le monde musulman veut rester 'en dehors' de nos 'valeurs' lorsqu'un pays musulman entier veut partager notre société européenne? Nous sommes définitivement des hypocrites. En outre, comment la Turquie peut-elle encore espérer adhérer à l'Union Européenne alors qu'elle refuse encore de reconnaître la vérité du génocide arménien - et cristalliser cette négation jusqu'à s'en prendre à un officier ottoman mort depuis longtemps? Le fantôme de Dreyfus serait-il à l'œuvre dans cette circonstance? Aussi longtemps que le gouvernement turc battra le tambour de Gallipoli en 2015, le fantôme de Torossian hantera les champs de bataille de Gallipoli de 1915.

Ses mémoires, «Des Dardanelles à la Palestine», ont été publiées à l'origine à Boston en 1947. Ayhan Aktar, professeur de sciences sociales à l'Université Bilgi d'Istanbul, avait pris connaissance de ce livre il y a vingt ans et avait été étonné d'apprendre - étant donné la tentative de la Turquie d'annihiler la population arménienne entière en 1915 - qu'il y eut des officiers d'ascendance arménienne combattant pour les Ottomans. Les huit mois de la bataille de

Gallipoli - un débarquement allié conçu par Winston Churchill, dans les détroits des Dardanelles dans l'espoir d'occuper Constantinople, aujourd'hui Istanbul, la capitale ottomane et de contourner le verrou des tranchées du front à l'ouest - ont été désastreux pour les Britanniques et les Français, et la masse des troupes australiennes et néo-zélandaises (les forces Anzac) qui combattait avec eux. Ils abandonnèrent les têtes de pont sur les plages en janvier 1916.

Dans son livre, Torossian raconte les combats féroces de Gallipoli et les autres combats auxquels il a pris part - jusqu'à ce qu'il découvre sa sœur, vers la fin de la Grande Guerre, parmi les réfugiés arméniens des convois de la mort vers la Syrie et la Palestine. Il s'était dès lors enrôlé dans les forces alliées, rencontrant sans l'apprécier T.E. Lawrence d'Arabie - l'appelant simplement «trésorier-payeur» - avant de retourner en Turquie avec les Français. Il s'était rendu finalement aux USA pour y finir ses jours.

Le courageux professeur Aktar, cependant - relevant de ses collègues «le manque de volonté à reconnaître qu'Arabes et Arméniens aient combattu dans l'armée ottomane» - décida de publier le livre de Torossian en langue turque. Ce livre fut favorablement accueilli jusqu'à ce que deux historiens de l'Université Sabanci ne prennent l'œuvre d'Ayhan Aktar comme une insulte. Le docteur Halil Berktaş, par exemple, a écrit sur 13 colonnes dans *Taraf* pour démontrer que le livre est entièrement une fiction, et que Torossian est un menteur, une opinion qui correspond à ce qu'Aktar appelle «diffamation». «C'est le 'document traumatisant' d'un officier arménien intégrationniste qui a combattu pendant la (Première) guerre (Mondiale)», a déclaré Aktar. «Mais sa famille avait été déportée dans les déserts de Syrie en dépit du fait qu'Enver Pacha (le ministre de la guerre et l'homme le plus puissant dans la hiérarchie ottomane) avait clairement donné des ordres aux gouverneurs locaux de ne pas déporter les familles des officiers.

Les Arméniens de rangs subalternes de l'armée ottomane avaient été désarmés et massacrés dans le cadre du génocide, au cours duquel les femmes ont été systématiquement violées par les soldats et >>>

Echecs

Gohar Tamrazyan, championne suisse des filles de moins de 12 ans

Nous avons le plaisir d'annoncer à nos lecteurs que lors du Championnat suisse des filles U12/U16 qui a eu lieu à Siebnen, dans le canton de Schwytz, les 15 et 16 juin dernier, Gohar Tamrazyan (9 ans) a remporté avec 6 points la première place parmi 32 participantes de sa catégorie, devenant ainsi championne suisse des jeunes filles (U12).

Gohar Tamrazyan est née le 31 mai 2004 à Erevan. Depuis 2011, elle vit avec sa famille à Derendingen (Soleure). A l'école, elle a une préférence pour les mathématiques mais s'intéresse aussi aux langues. Actuellement, elle consacre une grande partie de son temps libre aux échecs. Elle s'exerce quotidiennement seule ou avec son coach, ou alors avec sa tante en Arménie via Skype. Gohar aime également la natation et joue la guitare. En Arménie, elle faisait partie d'un groupe de danses populaires arméniennes et a eu l'occasion de présenter la culture arménienne à une audience suisse à travers les danses.

Nous félicitons la petite Gohar et lui souhaitons de nouveaux succès à l'avenir.

Le héros arménien que les Turcs préféreraient oublier

>>> les gendarmes turcs, ainsi que par leurs miliciens circassiens et kurdes. Churchill a désigné les massacres comme un «holocauste». Taner Akçam, l'historien turc qui a retrouvé le petit-fils de Torossian, avait été sidéré par la réaction à l'édition turque du livre ; «une critique, dit-il, est allé jusqu'à prétendre que l'officier arménien n'avait pas existé». Le livre, avec l'introduction d'Aktar, ouvre une brèche dans la thèse dominante en Turquie tendant à présenter la guerre de Gallipoli comme une guerre des Turcs. Comme le montre Aktar dans son introduction, non seulement Torossian et d'autres Chrétiens eurent un rôle important à Gallipoli, mais quelques-unes des unités militaires étaient composées aussi d'Arabes.

Le ministre des affaires étrangères Ahmet Davutoglu,

Հայաստանի Մէջ Հայալէզու Համակարգիչ Կը Կազմուի

Unicomp ընկերութիւնը Intel-ի հենքին վրայ կը կազմէ դպրոցականներու համար նախատեսուած անհատական համակարգիչներ՝ Classmate PC-եր: Այս մասին, ըստ News.am-ի, յայտնած է Microsoft ընկերութեան հայաստանեան գրասենեակի տնօրէն Գրիգոր Բարսեղեան:

Սարքաւորման արտաքին տեսքը յարմարցուած է յատուկ երեխաներու համար՝ թեթեւ է, ամուր եւ գայն կրելը դիւրին է:

Համակարգիչին ծրագրային ապահովութիւնը իրականացուցած է Microsoft-ը, (մասնաւորապէս՝ համակարգիչը ապահովուած է Windows 8-ով, ուսումնական ծրագիրներով, ունի անվճար էլեկտրոնային փոսթ եւ այլն):

Այս համակարգիչին առանձնայատկութիւնը այն է, որ ունի հայերէն ստեղնաշար: Համակարգիչին արժեքը 169.000 դրամ է, սակայն Գ. Բարսեղեան յայտնած է, որ միայն ծրագիրներու շուկայական արժեքը այդքան է:

Արդէն կազմուած են առաջին 1000 Classmate PC-երը: ՀՀ վարչապետ Տիգրան Սարգսեան, «Տիճիթէ Պիզնես ֆորում»-ի ընթացքին ծանօթանալով Classmate PC-ի նմուշին հետ, փափաք յայտնած է, որ Հայաստանի մէջ ստեղծուի անոնց զանգուածային արտադրութիւնը՝ տարեկան մինչեւ 25-30 հազար հատ, որպէսզի առաջին դասարանցի բոլոր երեխաները ունենան անոնցմէ:

Գ. Բարսեղեանի կարծիքով՝ եթէ Classmate PC -ի արտադրութեան գործարար գործընթացներուն մէկ մասը իրականացուի Հայաստանի մէջ (Ներկայիս կ'իրականացուի միայն վերջին՝ կազմուելուն փուլը), ուստի ինքնարժեքը կարելի է զգալի նուազեցնել:

qui a parlé il y a deux ans à Gallipoli, a rendu compte avec une parfaite franchise de la façon dont la Turquie prévoyait de définir le génocide arménien pour son centième anniversaire. «Nous allons faire connaître 1915 à travers le monde entier», a-t-il dit, «non comme l'anniversaire d'un génocide que quelques-uns prétendent et calomnient (sic), mais nous allons le faire connaître comme la glorieuse résistance d'une nation - autrement dit, la commémoration de notre défense à Gallipoli».

C'est ainsi que le nationalisme turc s'apprête à donner sa version de l'histoire dans deux ans. Cependant, les descendants de ceux qui sont morts dans les troupes Anzac à Gallipoli, pourraient demander à leurs hôtes en 2015 pour quelle raison ils n'honorent pas ces braves Arabes et Arméniens - dont le capitaine Torossian - qui combattaient dans les rangs de l'Empire ottoman.

(Article paru dans *The Independent* en anglais et traduit par Gilbert Béguian pour armenews.com)

Նոր ճանապարհ, Նոր Յոյսեր, Նոր Հարցեր. 30 Միլիոն Տոլար Վարդենիս-Մարտակերտ Ճանապարհի Համար

Թաթուլ Յակոբեան

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի Հոգաբարձուների խորհուրդը մայիսի 30-ին կայացած ամենամյա նիստում որոշում է կայացրել «Հեռուստամարաթոն 2013»-ի դրամահաւաքի միջոցները ուղղել Վարդենիս-Մարտակերտ 114 բմ երկարութեամբ ճանապարհի կառուցմանը: Դա նշանակում է, որ առաջիկայ տարիներին մենք կունենանք Հայաստանը Արցախին կապող նոր, երկրորդ որակեալ ճանապարհը, որն անցնելու է Զարվաճառով:

Միանգամից յիշեցնենք, որ արցախեան բանակցային գործընթացում Զարվաճառի հարցը ամենից վիճելիներից մէկն է, իսկ 2006 թուականի Ռամպոյեի բանակցութիւններում, որոնցում անձամբ ներգրաւուած էր Ֆրանսայի այն ժամանակուայ նախագահ ժաք Շիրաքը, հակամարտութեան կողմերը չկարողացան առաջընթաց արձանագրել հենց Զարվաճառի պատճառով: Հայկական կողմը՝ պաշտօնական Երեւանը պնդում էր, որ Զարվաճառը յետ տալու խնդիրը պետք է կապուի Լեռնային Դարաբաղում հնարաւոր անցկացուելիք հանրաբուլի ժամանակացոյցի հետ:

Ռամպոյեի բանակցութիւններից գրեթէ երկու տարի անց՝ 2007-ի նոյեմբերի վերջերին, ԵԱՀԿ Մինսքի խմբի համանախագահները Մատրիտում ներկայացրեցին գրաւոր նոր առաջարկներ, որոնցում Զարվաճառի հարցը ամենաառանցքայիններից մէկն է: Քանի որ Մատրիտեան փաստաթուղթը այլեւս խորհրդապահական չէ եւ մասամբ հրապարակուել է հայկական մամուլում, ամբողջութեամբ ներկայացնեն այն հատաւածը, որը վերաբերում է Զարվաճառին: Հասկանալի պատճառներով այդ փաստաթղթում օգտագործուել է Բելքաշար անունը:

«Հայկական ուժերը դուրս են գալիս նախկին ԼՂԻՄ յարակից բոլոր տարածքներից: Հայկական ուժերը դուրս են բերում Բելքաշարի շրջանից: Սահմանափակ զօրամիաւորում տեղակայուելու է այն տարածքում, որը որոշելու է Միջազգային անցումային յանձնաժողովը՝ մինչեւ խաղաղութեան համաձայնագրի ստորագրումը: Բելքաշարի շրջանի վերահսկողութիւնը իրականացնելու է Միջազգային անցումային յանձնաժողովը, որը ներառելու է Հայաստանի եւ Ազրայճանկի ներկայացուցիչներ: Յանձնաժողովը իրականացնելու է Բելքաշարի շրջանի միջազգային մշտադիտարկում: Բելքաշարի բնակչութեան դուրս գալը շրջանից խրախուսուելու է: Ազրայճանական տեղահանուած անձինք վերադառնալու են Բելքաշարի շրջան խաղաղութեան համաձայնագրի ստորագրումից յետոյ», ասուում է փաստաթղթում:

Զարվաճառով նոր ճանապարհի կառուցումը կը նշանակի, որ բանակցային գործընթացում հայկական կողմի դիրքերը աւելի կ'ամրանան: Այստեղ պետք է

նշենք, որ այսօր էլ գործում է Զարվաճառի տարածքով անցնող Վարդենիս-Մարտակերտ ճանապարհահատաւածը, որը ձմեռուայ ամիսներին դառնում է անանցանելի, քանի որ բարձր լեռնային է:

Հայաստանը Արցախին կապող միակ զլխաւոր ճանապարհը ներկայում Գորիս-Ստեփանակերտ մայրուղին է, որը նոյնպէս կառուցուել է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի միջոցներով՝ 1990-ական թուականներին:

Թէ քանի տարի կը տեւի Վարդենիս-Մարտակերտ ճանապարհի կառուցումը, ցոյց կը տայ ժամանակը: Եթէ կառուցման համար անհրաժեշտ գումարը ամբողջութեամբ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը պետք է հաւաքի, ապա թերեւս մէկ հեռուստամարաթոնը բաւարար չիլի: Միւս կողմից, հաշուի առնելով այդ ճանապարհի ռազմավարական նշանակութիւնը Արցախի համար, զուցէ եւ հնարաւոր լինի սփիւռքին, այդ թուում՝ հայ մեծահարուստ բարերարներին համոզել, որ նախագիծը կենսական է, հետեւաբար անհրաժեշտ է ճանապարհը կառուցել հնարաւորինս կարճ ժամանակահատուածում, զուցէ՝ մէկ տարուայ ընթացքում:

Ամէն ոք, նայելով քարտեզին, կը հասկանայ, թէ խօսքն ինչ կարեւորութեան ծրագրի մասին է: Սակայն, միւս կողմից, բնական հարց է առաջ գալիս՝ ինչո՞ւ է «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը հենց այսօր նման որոշում կայացնում:

Մեր տեղեկութիւններով, Վարդենիս-Մարտակերտ ճանապարհահատուածի կառուցման նախագծի հաստատումը այնքան էլ հարթ չի ընթացել, քանի որ հիմնադրամի որոշ ղեկավարներ դեմ են հանդէս եկել: Իսկ պատճառը ոչ թէ այն է, որ այդ մարդիկ չեն կարեւորում Հայաստանը Արցախին կապող երկրորդ ճանապարհի գոյութիւնը, կամ չեն գիտակցում, թէ ինչպիսի՞ ռազմավարական նշանակութիւն ունի Վարդենիս-Մարտակերտ յուսալի ճանապարհը, այլ այն, որ այդ ճանապարհը կառուցում է *պիղնըս* նպատակներով, >>>

PREMAT S.A.
IMPORT - EXPORT
 9, RUE DES ALPES
 TEL. 022 731 69 35
 CH - 1201 GENEVE

aratours.ch
 ARATOURS Travel Services
 Tél.: +41 26 322 7777
 Fax: +41 26 322 7767
 E-mail: info@aratours.ch
 Web: www.aratours.ch

ARMENIE - Voyages culturels
 - Voyages nature
 - Voyages thématiques
 - Appartements à Erévan
 - Service de transport
 - Service de traduction

**Թուրքիայում Հայոց
Տեղասպանության Միջոցով
Միլիառատեր Ղարձածները Միլիոններ
են Ծախսում Եկեղեցիներ, Վանքեր Ու
Մատուռներ Վերականգնելու Համար**
Սելիկե Անուան

Մեղբերի Քառ՛ւմ, Թթթափո՛ւմ,
Թե՛ Հետքերը Կորցնելու Փորձ...

Թուրքիայում Հայոց ցեղասպանության ժամանակ հայերից բռնազավթուած գոյքի միջոցով միլիառատեր ղարձած «Սապանճը» եւ «Քոչ» խմբերը ներկայում միլիոններ են ծախսում քրիստոնէական հաւատքի շինութիւններ վերականգնելու նպատակով:

Ինչպէս հաղորդում է թուրքական «Իհլաս» լրատուական գործակալութիւնը, մի շարք մեծահարուստներ, այդ թւում՝ «Սապանճը» եւ «Քոչ» խմբերը, Պալքթեսիի Այվալքթ գաւառում գտնուող հին եկեղեցին, մատուռը, վանքը եւ տները գնելով՝ միլիոններ են տրամադրել դրանք վերականգնելու նպատակով: Բնականաբար վերակառուցուող սոյն պատմական շինութիւնները ոչ թէ կը կատարեն իրենց հիմնական գործառոյթները, այլ կը վերածուեն թանգարանի՝ նորանոր մեծ շահոյթներ ապահովելով դրանց վրայ միլիոնաւոր գումարներ ծախսած մեծահարուստներին: Լրատուական գործակալութեան փոխանցմամբ, միայն «Սապանճը»-ն 30 միլիոն թուրքական լիրա է տրամադրել Այվալքթի Ալիպէ կղզում՝ Փաթրիչա վայրում գտնուող Այլքըղը վանքը վերակառուցելու համար: 2009 թ. այստեղ մեկնարկած վերակառուցողական աշխատանքները 2012-ին աւարտին են հասցուել, եւ Սուգան Սապանճը Տիւնքերը վանքին թանգարանի կարգավիճակ տալու նպատակով արդէն իսկ դիմել է Թուրքիայի մշակոյթի նախարարութիւն:

Ինչ վերաբերում է ղարձեալ հայերի լքեալ գոյքի միջոցով միլիառատեր ղարձած «Քոչ»-ին, ապա Ռահմի Քոչի անունը կրող Թանգարանների եւ մշակոյթի հիմնադրամի կողմից վերականգնուած է ղարձեալ Այվալքթի Ալիպէ կղզում գտնուող յունական Թաքսիյարիի եկեղեցին: Շուրջ 9 միլիոն թուրքական լիրա արժեցած վերականգնողական աշխատանքները նախատեսուած է աւարտին հասցնել այս տարուայ յուլիս ամսին: Աղբիւրի հաղորդմամբ, 1873 թ. կառուցուած սոյն եկեղեցին կղզու ամենագեղեցիկ եւ նշանաւոր շինութիւնն է:

Այս ամէնը նախ արւում է զբօսաշրջութեան միջոցով շահոյթ ապահովելու նպատակով: Վերակառուցուող քրիստոնէական հաւատքի այս շինութիւնները զբօսաշրջիկներին կը գրաւեն ոչ միայն իրենց հնութեամբ, այլ նաեւ՝ գտնուած վայրի բնական գեղեցկութեամբ: Սակայն, բացի դրամական շահից, կայ նաեւ մէկ այլ՝ գաղտնի նպատակ. այդ կերպ «թթթափել» այն մեղքը, որ իրենք կրում են՝ հայերից ու Օսմանեան կայսրութեան միւս քրիստոնէաներից մեծ թուով գոյք խլելու համար:

Ուշագրաւ է, որ «Սապանճը» եւ «Քոչ» խմբերի «քրիստոնէատեր» այս վերաբերմունքը չի սահմանափակուած միայն եկեղեցիներ, մատուռներ ու վանքեր վերականգնելով: Վերջերս Սապանճը համալսարանում, որը պատկանում է Նոյնանուն խմբին, տեղի ունեցաւ սեմինար, որը, որքան էլ անհեթեթ թուայ, նուիրուած էր Տեղասպանութեան ժամանակ հայերից

**Նոր Ճանապարհ, Նոր Յոյսեր,
Նոր Հարցեր.**

»»»Կառուցում է որոշակի մարդկանց եւ մասնաւոր ընկերութեան շահերը սպասարկելու համար առաջին հերթին:

Մէկ տարի առաջ՝ 2012-ի յունիսին, Լեռնային Ղարաբաղի կառավարութիւնը հաստատել էր Կաշէնի հանքավայրի շահագործման ծրագիրը: «Պէյս մեթալս» ընկերութիւնը, որը տարիներ շարունակ եղել է Արցախի հիմնական ամենախոշոր հարկատուն՝ շնորհիւ Դրբոնի հանքավայրի շահագործման, առաջիկայ տարիներին կը շահագործի նոր՝ Կաշէնի հանքավայրը, որի տարածքը ընդգրկում է Մարտակերտի շրջանի Վարդաձոր, Ներքին Յոռաթաղ եւ Ճանկաթաղ գիւղերը: Հանքավայրից ստանալու են պղինձ եւ մոլիբդեն: Այս ծրագրի համար «Վալքթս» ընկերութիւնը, որին պատկանում է «Պէյս մեթալս»-ը, ընդհանուր առմամբ ներդնելու է 80 միլիոն դոլար: Լախատեսուած է, որ հանքավայրը տարեկան կը մշակի 17 մլն թոն հանքաքար, որը եւ հէնց «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի միջոցներով կառուցուելիք Մարտակերտ-Վարդենիս ճանապարհով կը հասցուի Վարդենիս քաղաքի հարեւանութեամբ գտնուող Չօղ երկաթուղային կայարան, իսկ այնտեղից, արդէն երկաթգծով, կը հասցուի Ալաւերդի քաղաքի պղնձածուկարան:

Ահա սա է պատճառը, որ «Հայաստան» հիմնադրամի որոշ ներկայացուցիչներ, ըստ մեր տեղեկութիւնների, դէմ են հանդէս եկել նախագծին, պնդելով, որ ճանապարհի կառուցման համար ներդրում պէտք է անեն նրանք, ովքեր միլիոնաւոր տոլարների շահոյթ են ստանալու Կաշէնի հանքավայրից:

Անկասկած, արդարացուած կը լինէր, եթէ «Հեռուստամարաթոն-2013»-ի ընթացքում ամենամեծ գումարը խոստանար «Վալքթս» ընկերութիւնը կամ նրան պատկանող «Պէյս մեթալս»-ը: Եթէ Վարդենիս-մարտակերտ նոր ճանապարհի համար անհրաժեշտ է 30 միլիոն տոլար, ապա առնուազն այդ գումարի կէսը պէտք է տրամադրեն այն ընկերութիւններն ու անհատները, որոնք ստանալու են միլիոնաւոր տոլարների եկամուտ:

Կրկենք, սակայն, որ անկախ շարժառիթներից, Վարդենիս-մարտակերտ նոր ճանապարհի կառուցումը արդարացուած նախագիծ է, բանի որ երկարատեւ կտրուածքով այն ունի կարեւորագոյն նշանակութիւն Արցախի եւ Հայաստանի անվտանգութեան հարցում:

Թ.Յ.

«Ազդակ»

բռնազավթուած գոյքի թեմային: Բանախօսն էր «Օրէնքների ոգին. հետեւել Տեղասպանութեան հետքին՝ «Լքեալ գոյքի» մասին օրէնքներում» գրքի համահեղինակ Ումիթ Քուրթը, ով այս ուսումնասիրութիւնը գրել էր Թաներ Աքչամի հետ համատեղ: Ումիթ Քուրթը ընդամենը մի բանի օր առաջ՝ մայիսի 18-ին, Սապանճը համալսարանի հրաւերով բանախօսեց «Հայերը գոյութեան եւ անգոյութեան արջանում. հետեւել Հայոց ցեղասպանութեան հետքին «Լքեալ գոյքի» մասին օրէնքներում» թեմայով...

Հարց է առաջանում. մի՞թէ «Սապանճը»-ն եւ «Քոչ»-ը փորձում են այդ կերպ իրենց հարստութեան աղբիւրի հետքերը կորցնել...

«Ազդակ»

SALON INTERNATIONAL DU LIVRE ET DE LA PRESSE Stand Arménie-Hayastan - 1 - 5 mai 2013

par Eliane Baghdassarian

Le stand de l'Année 2013 est annoncé en grand au plafond du Hall. On ne peut pas le manquer, c'est pratiquement le seul grand écriteau. Nos organisateurs et organisatrices ont bien fait les choses. Et le stand, proprement dit, bénéficie d'une nouvelle "scène" carrée, qui nous permet de voir chaque participant et visiteur. L'emplacement prévoit bien sûr un bar, avec restauration, puis: la caisse, l'étalage des livres, l'espace pour la consommation et l'écoute des conférences. Le domaine culinaire est une nouveauté que nous renouvellerons l'année prochaine. Nos plats du jour, nos rissoles, nos fourrés à la viande, nos "anouch about", etc, sont tous des spécialités arméniennes qui ne sont présentées dans aucun autre stand du Salon. Et tous ces plats se sont vendus sans difficultés.

Il faut dire aussi que beaucoup de personnes ont travaillé à nos réalisations, dont la Fondation Topalian qui comme chaque année est responsable du Stand. Les participants proprement dits sont à remercier au premier plan pour leur présence et leur endurance. Mais l'aide de l'UAS, l'UGAB, la Fondation Archer, la Fondation Philipossian et Artzakank-Echo mérite de surcroît notre sincère reconnaissance.

Quelques livres importants ou nouveaux:

- *L'Affiche Rouge*, par Arsène Tchakarian,
- *Histoire de L'Arménie des origines à nos jours*, par Annie et Jean-Pierre Mahé
- *L'Histoire de Jérusalem est l'Histoire du monde*, par Simon Sévag Montefiore
- *L'Arménie du Levant XIe - XIVE Siècle*, par Claude Mutafian,
- *La Turquie et le Fantôme arménien*, par Laure Marchand et Guillaume Perrier
- *Les Amoureux de l'Arménie, Recueil collectif* - Histoire, culture, musique,
- *Baas et Islam en Syrie*, par Thomas Pierret - Scène religieuse particulièrement méconnue,
- Hors de la politique et de l'histoire, j'ai remarqué un livre inédit, un manuscrit (!) magnifique de Sonia Ezgulian, concernant la Cuisine.

Le 1er mai, la première conférence était donnée par M. Roger Akl, écrivain, qui présentait son livre "*Cri des chrétiens d'Orient, dix ans après*". Ce sujet, très vaste, parcourant les Etats-Unis, l'Iran, Israël, le Liban, évidemment la Syrie, etc., était difficile à cerner. Mais l'auteur, d'origine libanaise, qui a vécu en France et aux Etats-Unis, domine ses sujets avec

acrobatie. Il est bon de lire cette œuvre pour y suivre chaque épopée.

Le jeudi 2 mai, Alain Navarra Navassartian, historien de l'Art que nous connaissons depuis plusieurs années pour sa fidélité au Salon du Livre, a parlé dès 11h00 des Arméniens en diaspora: entre dispersion et nation.

L'après-midi il a préparé le public aux futurs exposés de M. et Mme Jean-Pierre Mahé au sujet de "*L'Histoire de l'Arménie des origines à nos jours*". Les bouleversements géopolitiques récents ont mis l'accent sur la question kurde, sur l'Egypte, le Liban, ainsi que sur la question confessionnelle, associée aux Chrétiens Coptes, Maronites, etc. qui ont poussé ces populations vers l'exil. Le conflit syrien soulève encore plus gravement la situation des Chrétiens d'Orient.

Vendredi 3 Mai 11h00, Alain Navarra nous a donné des rêves de voyage vers Jérusalem...Commençant par les premiers jours du christianisme, il a accentué sur la diplomatie et le savoir-faire des patriarches arméniens. Il mentionna les émigrés de l'URSS en 1948, ceux des nombreux litiges du Moyen Orient et encore des pèlerins auxquels on prépara très tôt un itinéraire depuis le Caucase, la Cilicie, etc.

Dès 16h00, André Joly, responsable du ministère communautaire de la Cathédrale de Lausanne et Président de l'action Chrétienne d'Orient, nous a parlé des églises protestantes qui se sont groupées au Moyen Orient en 1922, notamment en Syrie et au Liban.

Samedi 4 mai, 11h00, M. et Mme Jean-Pierre Mahé présentent leur livre "*Histoire de l'Arménie des origines à nos jours*." - Un aperçu historique de l'implantation chrétienne au Moyen Orient. M. Mahé signale que la meilleure façon de conserver sa mémoire est pour l'Arménie l'existence du *Matenadaran*, le musée extraordinaire que nous connaissons.

14h00, mêmes conférenciers: "*Présence des chrétiens au Moyen d'Orient*". Le Christianisme au Moyen Orient s'est développé dès le début. Byzance était le centre important, mais les différents Conciles (Nicée 325, Ephèse 431, Calcédoine 451) apportèrent des sujets de séparation entre les groupes religieux: Coptes, Syriaques, Grecs, Arméniens, Georgiens. Le résultat se voit en >>>

Nettoyages

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
CH - 1217 Meyrin

Zaré KURKDJIAN

Tél. 022 785 01 85 - Fax 022 980 02 37 - E-mail: big-net@big-net.ch

Imprimerie La Sirène

2 bis, rue Baylon - CH-1227 Carouge
Tél. +41 22 300 19 39 - Fax +41 22 300 21 66
imprimerie.sirene@bluewin.ch

20 տարի առաջ Մոնթեն զոհուեց

Պատերազմը միայն դժուարութիւն է, իսկ խաղաղութիւն կը լինի միայն մեր յաղթանակով, ասում էր **Մոնթեն**: Հայաստան եկաւ այն ժամանակ, երբ արդէն սկսուել էր Արցախեան ազատագրական պայքարը: Առ կեղծանունով զինուորը 1991 թուականի սեպտեմբերին մեկնեց Արցախ: Մի բանի ծանր մարտերից յետոյ՝ 1992 թուականի յունուարին Մոնթեն յանձնարարում են Մարտունու շրջանի ինքնապաշտպանութեան ոյժերի հրամանատարի պարտականութիւնները և Մարտունին դարձաւ ամենապաշտպանուած ու ամենամարտունակ շրջանը: 1993-ի մարտ-ապրիլ ամիսներին նրա ղեկավարութեամբ ազատագրուեցին Բարվաճառը, Օմարի լեռնանցքը:

Մոնթեն և զինուոր էր, և հրամանատար: Մարտական ընկերները պատմում են, որ Մոնթեն խստապահանջ էր, անզիջում կարգազանցների, վախկոտների հանդէպ: Մարտունեցիները պատմում են, որ նաև հոգատար էր զինուորների նկատմամբ: Ընկերները, հարազատները հագուստ, անհրաժեշտ այլ բաներ էին ուղարկում՝ ինքը չէր վերցնում ոչինչ: Յաճախ լուանալ ու կարկատել էր տալիս իր հնամաշ հագուստները՝ նորից հագնելու համար:

«Ինչքան դանդաղ աշխատեք, այնքան երկար կը լինի, այնքան զոհեր կը լինեն, մեր ամբողջ ոյժը պիտի դնենք այս գործի մէջ, յաղթենք ու վերջ: Որքան էլ դժուար է Հայաստանի տնտեսական վիճակը, հասկացանք, դժուարութիւններ են և այլն, բայց պատերազմն այդպէս է, պատերազմը հաճելի բան չէ: Պիտի լաւ չուտենք, պիտի լաւ չհագնենք, պիտի դպրոց չգնանք... մեր ամբողջ ոյժը դնենք այս պատերազմական գործի մէջ, յաղթենք ու յետոյ բոլորիս համար լաւ կը լինի», - ասում էր հրամանատարը: Յաղթեց:

1993-ի Յունիսի 12-ին Մոնթեն և իր ընկերները Մարգի զիւղի մոտ հանդիպում են գրահամեքենայի: Կարծելով հայեր են՝ մոտենում են, պարզում է ադրբեջանցիներ են: Սկսում է փոխհրաձգութիւն, որի արդիւնքում Մոնթեն և ընկերը՝ Սարիբեկը, ընկնում են: Յետմահու Մոնթեն արժանացաւ Ազգային հերոս կոչմանը:

Մոնթե Մելքոնեանը ծնուել է 1957 թուականի Նոյեմբերի 25-ին ԱՄՆ-ում, Եդենի ճիրաններից փրկուած և Կալիֆորնիայի Կայսելիա քաղաքում հանգրուանած հայի ընտանիքում: Իր ողջ կեանքում նա պայքարեց հայերի իրաւունքների, հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման համար: Հնագիտութեան պրոֆեսոր էր և գիտեր 8 լեզու:

Réfugiés syriens: l'Arménie construira un quartier pour 600 familles

L'Arménie construira un quartier pour 600 familles de réfugiés syriens dans la ville d'Achதாக (20 km au nord-ouest d'Erevan), a annoncé le 6 juin à Erevan la ministre arménienne de la Diaspora, Hranush Hakopyan.

"Six cents familles ont souhaité acquérir des appartements dans ce quartier, baptisé "Nouvelle Alep", en payant 50% de leur prix", a indiqué Mme Hakopyan, citée par l'agence News Armenia.

Le gouvernement a décidé de mettre un terrain de 4,8 hectares à la disposition du Centre de coordination chargé d'accueillir les 7.000 Arméniens venus de Syrie.

La communauté arménienne en Syrie comptait près de 100.000 personnes avant le début du conflit en Syrie en mars 2011. La plupart des Arméniens syriens (plus de 60.000 personnes) résidaient à Alep, il y avait également des communautés arméniennes à Damas, à Lattaquié et dans d'autres villes syriennes.

Salon International du Livre et de la Presse

>>> particulier dans l'architecture des églises et dans les images à l'intérieur, ou au contraire dans la nudité des parois selon la congrégation.

16h00, Viken Cheterian, journaliste, politologue du Moyen Orient - "Révoltes arabes et Bouleversement géopolitique du Moyen-Orient - Quel avenir pour les Arméniens de Syrie?" Ce sujet a attiré beaucoup d'auditeurs. Révoltes, révolutions ou soulèvements divers: 1990 Fin de l'URSS, 2000 Serbie, 2003 Géorgie, 2005 Turkménistan, 2010 Tunisie, 2011 Egypte, 2011 Lybie, 2011 Syrie. Les raisons sont multiples: interconfessionnelles, économiques, politiques.

Dimanche 5 mai, 11h00 Viken Cheterian a cerné de plus près "La situation des chrétiens en Syrie", et particulièrement des Arméniens.

Qu'il est triste que le Conférencier ait dû terminer ses propos par une note peu rassurante concernant la situation en Syrie. Faisons tous nos vœux pour nos compatriotes.

E.B.

1980 թուականից անդամագրուելով Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակին՝ կարճ ժամանակում դարձաւ նրա ղեկավարներից մէկը: 1981 թուականին նրա մասնակցութեամբ կազմակերպուեց յայտնի «Վան» գործողութիւնը, որը ՀԱՀԳԲ-ին հասցրեց իր պատմութեան գագաթնակետին:

Mme Hranush Hakobyan a participé à la Conférence ministérielle sur les diasporas à Genève

Les 18 et 19 juin, à l'invitation de l'ambassadeur Lacy Swing, directeur général de l'Organisation Internationale pour les Migrations (OIM), la ministre de la Diaspora de la République d'Arménie Hranush Hakobyan a participé à la Conférence ministérielle sur les diasporas organisée dans le cadre du «Dialogue international sur la migration 2013».

Les ministres ont débattu des questions relatives aux politiques et programmes menés par rapport aux diasporas, se sont familiarisés avec l'expérience positive accumulée et ont présenté des propositions.

Dans son intervention, Hranush Hakobyan a souligné notamment l'importance de la connexion ininterrompue entre la mère patrie et la diaspora ainsi que du renforcement de l'implication de la diaspora dans les sphères politiques, économiques, culturelles et autres dans leur patrie et pays de résidence.

La ministre de la Diaspora a parlé également du génocide perpétré à l'encontre du peuple arménien au début du 20ème siècle, de la mémoire centenaire, ainsi que de la lutte continue pour le rétablissement des droits et de la justice. Elle a fait appel à la communauté internationale de reconnaître et de condamner le crime commis à l'encontre du peuple arménien, qui constitue aussi un crime contre l'humanité et cela, pour prévenir la répétition de tels crimes à l'avenir.

Tout de suite après l'intervention de la ministre de la Diaspora arménienne, la délégation turque a essayé de répliquer en disant qu'il était nécessaire d'étudier les faits historiques concernant les revendications arméniennes comme il est prévu par les protocoles signés en 2009.

Au nom de la délégation arménienne, Mme Hakobyan s'est opposée aux délégués turcs en se déclarant heureuse que le rappel du génocide arménien ait trouvé son destinataire dans la salle. Elle a souligné encore une fois que la diaspora arménienne a été formée en raison du génocide perpétré par la Turquie et qu'elle était persuadée que le délégué n'avait aucun doute à ce sujet et que le jour viendra lorsque le génocide arménien sera enfin reconnu.

Armenia Tree Project-ի 39-րդ ծառատունկը Հայաստանի մեջ

Armenia Tree Project (ATP), վերջերս ապրտեց իր 39-րդ ծառատունկի արշավը: Մօտ 44.000 ծառ տնկեցին, այս գարնան Հայաստանի ամբողջ տարածքին մեջ, գարդի եւ պտղատու ծառեր եւ աւելի քան 10.000 անտառներու վերականգման համար՝ Լոռի մարզէն ներս:

ATP համայնքային ծառատունկ ծրագիրը կը վերակենդանացնէ գիւղական եւ բաղաբային տարածքները՝ բնակիչներուն հետ գործակցաբար տնկելով այգիներու մէջ, հասարակական հաստատութիւններու եւ այլ վայրերու մէջ ծառեր՝ Հայաստանէն Լրցախտն ներս:

Այս տարուայ գարնան ծառատունկ գործադրուած է 111 վայրերու մէջ: Այդ ծառատունկերը եղած են

Remerciements

L'équipe du journal *Artzakank-Echo* remercie chaleureusement et sincèrement les fidèles annonceurs, les membres cotisants (souvent généreux) et les chers donateurs de leur soutien permettant la parution ininterrompue du journal depuis plus de 27 ans. Un grand merci également à toutes les personnes qui écrivent des articles et ainsi contribuent au succès d'*Artzakank*.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Արձազանգ երկամսեայի խմբագրական կազմը իր խորին երախտագիտութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց ծանուցումներով, նուիրատուութիւններով եւ առատածէն անդամավճարներով կ'ապահովեն թերթին անխափան լոյս ընծայումը աւելի քան 27 տարիներէ ի վեր: Վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ բոլոր այն անձերուն որոնք իրենց յօդուածներով կը սատարեն թերթին յաջողութեան:

Rappel

Nous nous permettons de signaler encore une fois à nos lecteurs que seules les personnes qui se sont acquittées de leurs cotisations continueront de recevoir *Artzakank*. Nous vous remercions de régler votre cotisation annuelle 2013 de CHF 30.- (IBAN CH0709000000120173029) à votre meilleure convenance.

Le comité

IMPORTANT !

Dernier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro : **15 août 2013**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԱՐԶԱԳԱՆԳ ARTZAKANK - ECHO

Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19

Responsable de la publication :

Maral Simsar-Tonbazian

Tél : 022 700 36 85

Courriel : artzakank@worldcom.ch

թանգարաներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու, ռազմակայաններու, եկեղեցիներու եւ որբանոցներու պարտէզներէն ներս:

ATP տնկած է 2.144 ծառ Արցախի մէջ հիմնականօրէն Մարտունիի եւ Հադրութի ազատագրուած տարածքներուն մէջ. «Պա յատուկ նշանակութիւն ունի մեզ համար կազմակերպել ծառատունկում Արցախի այդ ռազմավարական տարածքներուն մէջ», կը բացատրէ ԱՊՊԱ ծրագրի ղեկավար Արթուր Յարութիւնեանը:

ATP-ի առաքելութիւնն է աջակցիլ հայ ժողովրդին, բարելաւել անոր կենսամակարդակը եւ շրջակայ միջավայրի պահպանութիւնը, սատարել ինքնաբաւութեան անտառային աղբիւրներու օգտագործումով:

ATP-ի երեք հիմնական ծրագրերն են՝ ծառատունկը, բնապահպանական կրթութիւնը եւ կայուն զարգացման նախաձեռնութիւնները:

Ազատ Օր

U.A.S.

Հոիիցերսիայ Միութիւն Union Arménienne de Suisse

Un an de plus..... Quelle conclusion

A l'approche des vacances estivales et avant de prendre le large, nous faisons le bilan de cette année écoulée.

Dans un souci constant de rassemblement, le comité de l'UAS s'est efforcé d'organiser une palette très diversifiée d'événements afin de satisfaire tous les goûts et faire participer tous les membres de notre communauté sans exception aucune. Nous sommes effectivement très heureux de constater la présence de plus en plus nombreuse de participants à chacune de ces manifestations.

Des conférences diverses, diners-spectacle, participation à des manifestations d'autres associations arméniennes, protestation devant l'Ambassade d'Hongrie à Berne, récolte de fonds pour nos frères et sœurs arméniens en Syrie, fête de l'indépendance, multiples conférences avec des sujets très variés, soirées et rencontres des jeunes, Barekandan (Carnaval), Jeux Intercommunautaire de l'UAS, 24 avril en collaboration avec toutes les associations arméniennes, exposition-vente des tableaux des élèves de l'école d'art de Koghb (Arménie), soirée littéraire, divers spectacles de notre troupe de danse Sanahin, en particulier son magnifique gala annuel pour finir l'année en beauté.

Le comité de l'UAS tient particulièrement à remercier toutes les personnes et amis, sans les nommer individuellement, de leur aide précieuse pour la réussite de ces événements.

Un très grand merci à vous tous de votre soutien et rendez-vous au mois d'août pour notre traditionnel Khorovadz. (Les informations détaillées seront communiquées ultérieurement)

Gala annuel de la troupe de danse SANAHIN

Samedi 15 juin 2013, à la salle communale de Troinex, notre troupe de danse Sanahin nous a présenté son gala annuel avec un magnifique voyage rempli de couleurs et de charme, au pays merveilleux de la danse et de la culture arménienne.

A travers ses chorégraphies exceptionnelles, Christina Galstyan nous a fait rêver et voyager à travers nos traditions et nos coutumes et nos jeunes danseuses et danseurs nous ont émerveillés par leur talent.

La soirée s'est terminée autour d'un bon repas oriental qui a permis aux 250 spectateurs présents de partager un moment convivial et de finir la soirée en beauté.

Un Grand merci à Christina Galstyan pour ce spectacle inoubliable, aux 4 garçons de la Compagnie Yeraz, venus spécialement de Paris pour prendre part au spectacle, à Christine Sedef pour la direction et son engagement sans faille ainsi que Sirpuhi Kurkdjian pour la couture. N'oublions pas nos danseuses et danseurs sans lesquels, ce spectacle n'aurait jamais été possible !

Building an Alternative Future Mot d'ordre: Constructivisme

par Artush Yeghiazaryan

Le 16 Juin 2013, au Centre arménien de Genève, nous avons inauguré l'association BAF qui a pour mission de promouvoir le développement durable et la préservation de l'environnement.

L'idée de fonder l'Association est née à Erevan lors d'une réunion avec des militants pour l'environnement et les droits de l'homme qui luttent depuis quelques années pour protéger l'environnement contre les dommages irréparables causés par des activités économiques, notamment l'industrie minière.

Le but ultime de l'Association n'est pas seulement de préserver des hectares de forêts vierges, mais aussi et surtout de concevoir et de proposer des alternatives économiques qui assureront une croissance équilibrée tout en respectant l'environnement. Cela correspond à notre nature constructive. Il a été décidé de la fonder en Suisse, premièrement afin de donner à la diaspora la possibilité de s'impliquer directement dans le processus de développement de l'Arménie, et deuxièmement parce que la communauté arménienne de Suisse est considérée comme exemplaire à travers ses engagements et projets accomplis en Arménie.

L'Arménie est une jeune république de 22 ans. Métaphoriquement parlant, c'est comme si elle était une adolescente qui se retrouve seule face aux géants de la scène internationale, que ce soit des Etats où de grosses multinationales, des voisins hostiles ou un système économique mondial qui est prêt à dévorer tout sur son passage. Elle a encore beaucoup à apprendre et commettra forcément des erreurs comme tout adolescent. Il est vital cependant de s'arrêter un moment, de réfléchir, de prendre conscience de la situation et de suivre une direction qui nous assurera une stabilité économique et politique basées sur le respect mutuel.

La situation socio-économique et environnementale est alarmante. La superficie de 42'000 m² que couvre le pays est trop petite pour la compromettre au nom d'une croissance certes rapide, mais absolument insoutenable au détriment de ce qui nous a nourri pendant des milliers d'années. L'industrie minière produit de la richesse financière à court terme, mais est profondément nuisible à long terme, surtout lorsqu'elle est non régulée, comme c'est le cas en Arménie. Des hectares de forêts sont rasés, les eaux de surface et les nappes phréatiques sont contaminées par les déchets de l'industrie minière. Actuellement, des millions de tonnes de ces déchets couvrant cinq millions m² restent abandonnés dans la nature, sans aucune protection.

Les buts de l'association sont:

Eveiller les consciences sur le développement durable à travers des activités éducatives.

Concevoir, planifier et réaliser des projets économiques qui permettront de créer des emplois décents répondant aux principes du développement durable, notamment l'éco agriculture, l'écotourisme, énergies renouvelables, libérant ainsi les populations locales de la dépendance d'une seule industrie.

Collaborer avec l'Etat, les ONG, la société civile, les experts, le milieu des affaires, autres entités internationales et nationales afin de: diminuer l'importance attribuée à l'industrie minière comme la force motrice du développement économique en

Arménie et mettre en avant les secteurs qui assureraient un développement durable et du commerce équitable.

Créer des emplois dans des secteurs économiques pour assurer l'autosuffisance nationale et locale dans la production de la nourriture saine.

A travers des lobbies politiques, inciter les autorités à adopter des lois pour protéger l'environnement et mettre en place un système qui contrôlerait efficacement l'application des lois nationales et internationales par les industriels.

Pourquoi Building an Alternative Future?

BAF est l'abréviation de *Building an Alternative Future* (Construire un avenir alternatif). Ce nom compliqué au premier regard a une signification car nous avons adopté le constructivisme comme approche pour aborder les problèmes et réaliser nos futurs projets. Nos intentions ne sont dirigées contre personne, mais visent plutôt à avoir un impacte positif sur la société à travers des projets concrets. Nous croyons qu'une réalité toute prête telle que nous rêvons d'avoir n'existe pas, mais qu'elle est à construire par nous-mêmes.

L'inauguration de l'Association fut un succès grâce à nos invités, venus nombreux, et aux efforts de nos amis qui nous ont aidés. Voir nos invités si nombreux est la preuve que la diaspora est préoccupée par la situation en Arménie.

Nous sommes reconnaissants au Centre Arménien de Genève qui a mis ses magnifiques locaux à notre disposition. Nous étions enchantés d'accueillir une cinquantaine de personnes représentant différents groupes de la société. Nos invites ont suivi avec beaucoup d'intérêt l'exposé de la situation socio-économique et environnemental, présenté par moi-même et Artur Grigorian, juriste et militant des droits de l'homme en Arménie. Cette présentation fut suivie d'un débat et des questions/réponses ouvertes.

Les problèmes environnementaux sont étroitement liés à la corruption qui est omniprésente en Arménie. Le manque de prise de conscience chez la population >>>

**Un laboratoire au sommet du monde
L'expérience GAMMA
du Mont Aragats**

par Alain Tchatalian

Depuis la préhistoire, les hommes observent les étoiles. Partout sur la planète, on retrouve des vestiges d'observatoires composés d'alignements mystérieux. Aujourd'hui encore, l'Arménie reste une terre d'astronomie. Des chercheurs de haut niveau travaillent au sommet du Mont Aragats où se déroule depuis 3 ans l'expérience GAMMA.

Pour observer et étudier l'espace, plusieurs techniques existent. La plus connue consiste à diriger des télescopes vers le ciel. Grâce à leurs miroirs, ces instruments captent la lumière provenant des étoiles et des détecteurs placés en leurs seins, similaires aux capteurs de nos appareils photos numériques qui permettent de produire les magnifiques photos que nous voyons dans nos journaux. Mais l'espace est aussi rempli d'un très grand nombre de particules observables autres que la lumière. Parmi elles figurent les rayons cosmiques. Leur découverte est récente et leur origine reste mal connue.

L'observatoire du Mont Aragats qui fait partie de l'Institut de physique d'Erevan, est spécialisé dans l'étude de ces rayons et a imaginé et mis au point pour cela des outils et des méthodes de détections innovantes. Contrairement à ce qu'on pourrait penser, l'observation ne se fait pas avec un télescope, mais grâce à des cuves remplies d'eau positionnées au sommet et à l'intérieur de la montagne. Lorsque les rayons cosmiques heurtent les atomes contenus dans ces cuves, une lumière particulière est émise et est captée par des détecteurs appelés scintillateurs. Cette lumière est enregistrée et analysée par les chercheurs de l'équipe GAMMA et plusieurs équipes internationales. Au cours des trois dernières années, l'équipe GAMMA a conçu et installé 60 nouveaux détecteurs à scintillation dans la partie souterraine de l'expérience. Ce travail a été réalisé avec le soutien de l'Elektronensynchrotron Deutsches (DESY, Allemagne) et de l'Institut Lebedev de Moscou (Académie des Sciences de Russie). Les résultats scientifiques ont fait l'objet de nombreuses publications et de présentations lors de conférences internationales, dont la 32ème Conférence Internationale sur le Rayonnement Cosmique de Pékin où les derniers résultats obtenus ont été présentés.

Le flux du rayonnement de rayons cosmiques de très haute énergie est extrêmement faible et il est très difficile de l'observer directement avec des détecteurs placés sur des satellites. Par rapport aux autres

Building an Alternative Future

>>> locale vis-à-vis des processus en cours constitue un problème majeur. Les gens ne connaissant pas leurs droits, ne peuvent, par conséquent, pas les défendre. L'un des piliers principaux sur lequel la notion de la démocratie repose est que la souveraineté appartient au peuple. Mais cela est irréalisable si la population n'est pas informée et cultivée afin de légitimement porter ce fardeau. Il est dès lors vital de mener un travail éducatif continu et méticuleux.

Nous sommes conscients qu'un bon début est essentiel pour la suite, mais sommes également conscients que le plus dur reste à accomplir. Il y a énormément de travail vu la gravité de la problématique. L'intérêt que nos invités ont porté envers BAF et sa mission nous donnent de l'énergie et un sens de responsabilité afin de travailler dur pour obtenir des résultats tangibles.

A.Y.

Pour vos questions veuillez contacter:
info@alternativefuture.ch

expériences similaires qui se déroulent dans le monde, la situation en haute altitude du mont Aragats à 3 200 m permet de placer des instruments de mesure le plus proche possible de la haute atmosphère. Enfin, le fait de disposer de détecteurs au sommet de la montagne et à l'intérieur permet de « réaliser des mesures très précises et d'effectuer une analyse conjointe des composantes électromagnétiques et muoniques des gerbes de particules engendrées lors de l'interaction des particules cosmiques avec l'atmosphère terrestre », comme l'explique le professeur Martirosian, le responsable de l'équipe GAMMA. Depuis cinq ans, le Fonds Arménien de France soutient l'équipe et continuera à financer la nouvelle campagne d'observations jusqu'en 2015, en vue, notamment, d'améliorer la sensibilité des scintillateurs et d'approfondir l'étude d'une anomalie appelée le « genou » dans le flux de rayons cosmiques, mise en évidence par l'équipe GAMMA et des équipes internationales.

Peu de pays dans le monde ont les capacités techniques et humaines de réaliser des expériences de ce niveau dans ce domaine et de contribuer ainsi à la recherche scientifique. La présence d'une équipe scientifique de haut niveau en Arménie est une chance et elle doit être soutenue.

L'expérience GAMMA en quelques chiffres

L'expérience GAMMA consiste en 41 stations placées en surface de la montagne pour la détection des particules chargées des gerbes atmosphériques et de 210 détecteurs souterrains pour l'observation des muons de très haute énergie. Les stations en surface sont disposées sur 5 cercles concentriques de rayons ~ 20, 28, 50, 70 et 100 m. Approximativement 100 personnes travaillent sur le site où l'hiver la température descend jusqu'à -40°C. Le site fonctionne 7/7j et 24h/24.

Informations :

www.gamma-armenia.org ou www.yerphi.am/
http://crdlx5.yerphi.am/Aragats_Research_Station

(Le courrier du Fonds Arménien de France #7)

Les Réverbères de la mémoire – situation à la mi-juin 2013

Déjà plus de deux ans que le projet lauréat de Mélik Ohanian, pour le monument à la mémoire commune des Genevois et des Arméniens a été présenté au public, et toujours pas de travaux. Une mise à jour s'impose.

Il est bien vrai que deux ans et demi se sont écoulés depuis que le jury a choisi l'œuvre de Mélik Ohanian, *Les Réverbères de la mémoire*. Entre-temps, l'œuvre a été présentée au public en mars 2011, et les services de la Ville ont travaillé pour rendre possible la construction. Mais un obstacle s'est présenté vers l'automne 2011 avec le préavis défavorable de la Commission (cantonale) des monuments, de la nature et des sites (CMNS) qui considérait qu'une œuvre d'art contemporain n'était pas bienvenue dans un site médiéval classé. Voilà la conception, plutôt étroite, qui donne le ton dans notre Canton en matière de conservation du patrimoine ...

Devant cette opposition, le Conseil administratif de la Ville a décidé au début 2012 de charger ses services de trouver un autre emplacement, ce qui a nécessité un grand travail d'exploration de l'ensemble des espaces publics de la ville. Pour résumer, la solution qui a été trouvée est finalement excellente: le parc du Musée de l'Ariana, dans le quartier des Nations, face à la Mission de Russie et au Musée du CICR. Cet emplacement est idéal pour deux raisons: d'abord parce qu'il n'y a pas de riverains qui pourraient s'opposer au projet, et surtout parce qu'il est entièrement aux mains de la Ville. Il a donc fallu que l'artiste adapte son projet à ce nouveau contexte et que les services de la Ville étudient les coûts de l'ensemble des travaux nécessaires pour l'installation de l'œuvre.

A présent, en juin 2013, tout est prêt, d'un point de vue technique, pour démarrer le processus de construction. En ce moment, les adversaires du projet, (à savoir les représentants de l'Etat turc au sens large) font pression à travers l'ONU en disant qu'un monument évoquant un génocide non reconnu par tous les pays du monde (!) érigé à côté des terrains de l'ONU, violerait l'impartialité de la Suisse en tant que pays d'accueil des organisations internationales.

Dans ce contexte, le groupe de travail monument s'engage activement, avec notamment l'Association Suisse-Arménie et le Groupe parlementaire Suisse-Arménie, à «déblayer le terrain» pour que les autorités de la Ville puissent engager sereinement les procédures pour la construction du monument. La responsabilité de la communauté est de montrer sa détermination en faveur de ce projet. Comme beaucoup d'autres projets de construction (logement, infrastructures) dans ce Canton, le processus a été très long, et il n'est pas terminé. Mais c'est bien la dernière ligne droite qui est devant nous, et la banderole de l'arrivée est déjà bien visible à l'horizon.

Stefan Kristensen

Echos dans la presse suisse

Dans son édition du 4 mai 2013, *Le Matin* publiait un article de Didier Tischler Tailiard sous le titre de «Les Réverbères de la colère» faisant allusion à la colère exprimée par les autorités turques. Ainsi, le porte-parole du consulat de Turquie à Genève a expliqué qu'«Ignorer les positions de l'autre partie sur un tel sujet controversé qui nécessite un débat ouvert, objectif et académique, indignerait définitivement la communauté turque à Genève et en Suisse». Il a rappelé encore que «les protocoles de Zurich entre la Turquie et l'Arménie dont la signature en 2009 avait été possible grâce aux contributions de la Suisse, prévoient la constitution d'un sous-comité d'historiens concernant le sujet, pour clarifier les faits historiques en tant que tels».

Selon l'article, le Département des affaires étrangères (DFAE), alerté par la consule générale de Turquie, a fait savoir que «le projet d'édifier en ville de Genève un «Monument à la mémoire commune des Genevois et des Arméniens» est une initiative de la Ville de Genève sur laquelle la Confédération n'a aucune influence». L'un de ses responsables de communication, Pierre-Alain Eltschinger a ajouté «être conscient de la sensibilité du débat sur les questions historiques pour les Turcs et les Arméniens» et «profiter de contacts réguliers avec les deux Etats pour les encourager à aborder ces questions d'une manière constructive et susceptible de favoriser leur rapprochement».

Quant à la Ville de Genève, l'article cite deux réactions: Sami Kanaan, conseiller administratif en charge de la culture, a rappelé que l'œuvre est offerte par la communauté arménienne et que ce projet fait suite à une volonté du Conseil municipal. Il a ajouté que s'il est normal qu'un tel sujet suscite des réactions fortes, cela ne doit pas devenir des pressions. «Là, on est à la limite», dit-il. Le conseiller municipal PDC Alain Kalbermatten, l'un des initiants du projet, a estimé quant à lui, que la Turquie n'a pas à s'immiscer dans une affaire qui concerne la ville d'un Etat souverain. «Que je sache, la Suisse n'est pas intervenue auprès de la justice turque lors des aventures de Christian Varone et de son caillou!» a-t-il fait remarquer.

Du côté alémanique, dans son édition du 8 mai, la *Neue Zürcher Zeitung (NZZ)*, a fait l'historique du projet du monument, en exposant les interventions de la partie turque et en citant les déclarations de Celal Bayar, président de la Fédération des associations turques de Suisse romande. Ce dernier considère le nouvel emplacement comme «une provocation» et estime que le monument est contraire aux principes de l'ONU. La NZZ a cité également les prises de position de Stefan Kristensen et de Sarkis Shahinian du côté arménien.

L'auteur de cet article, Markus Häfliger, a fait également un commentaire dans le même numéro de la NZZ dont nous reproduisons ci-dessous la traduction effectuée par Stefan Kristensen:

Monument au génocide à Genève

Réaction irrationnelle de la Turquie

La Turquie connaît une transformation radicale. Au plan économique, le pays qui était arriéré, s'est énormément développé, politiquement, il est devenu une puissance et dans de nombreux autres domaines, il montre une volonté impressionnante de modernisation. Mais >>>

Կրթաթոշակը՝ ուղեգիր դեպի Եւրոպական գիտութիւն

Շովինար Կարապետեան

Երեք հայ երիտասարդ հետազոտողներ ստացել են Շուեյցարիայի Կառավարութեան գերազանցութեան կրթաթոշակ:

Գոհար Գրիգորեանը, Յասմիկ Օսիպեանը եւ Մարիամ Մնացականեանն մայիսի 23-ին «Լոյս» հիմնադրամի գրասենեակում կրթաթոշակի հաւաստագրերը ստացան Հայաստանում Շուեյցարիայի Համադաշնութեան արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Կոնստանտին Օբոլենսկոյ:

«ԱՊՀ տարածաշրջանի երկրներին ընդհանուր առմամբ յատկացուել է 30 կրթաթոշակ, որոնցից երեքը բաժին են ընկել հայ հետազոտողներին: Յուսով եմ՝ յաջորդ տարիներին այդ թիւը կ'աւելանայ», - կէջ պարոն Օբոլենսկին:

Կրթաթոշակակիրներից Գոհար Գրիգորեանն աւարտել է ԵՊՀ-ն՝ (Երեւանի Պետական Համալսարան) արուեստաբանի մասնագիտութեամբ, այժմ էլ որպէս կրտսեր գիտաշխատող աշխատում է Մ. Մաշտոցի անուան հին ձեռագրերի ինստիտուտում (Մատենադարան)՝ ուսումնասիրելով հայկական մանրանկարչութեան զարդարուեստը:

Այս տարուանից էլ ստացած կրթաթոշակի օգնութեամբ Գոհարը պատրաստուում է հետազոտական աշխատանք կատարել Ֆրայբուրգի համալսարանի արուեստաբանութեան եւ հնագիտութեան բաժնի Միջնադարեան արուեստի պատմութեան ամբիոնում:

Միս երկու կրթաթոշակակիրներն իրենց հետազոտական աշխատանքներն իրականացնելու են ժընեւի պետական համալսարանում, որտեղ մէկամեայ աշխատանքը կ'ապահովի թե՛ տեսական, թե՛ գործնական հմտութիւններ:

Յասմիկ Օսիպեանն աշխատում է տեղեկատուական տեխնոլոգիաների բնագաւառում: Աշխատանքի նպատակն է, օգտուելով GPU-ի հզօրութիւնից, կազմակերպել բարձր արտադրողականութեամբ համակարգ, որն ունակ է իրականացնելու ոչ միայն տեղեկութեան մշակում, այլեւ օգտատէրերի հետ աշխատանքի ղեկավարում:

«Նպատակս է նոր տեխնոլոգիաներ ներմուծել Հայաստան, ինչպէս նաեւ նպաստել դրանց զարգացմանը՝ հիմնուած զուգահեռ ծրագրաւորման վրայ», - ասում է նա:

Մարիամ Մնացականեանի գիտական հետաքրքրութիւններն էլ առնչում են ֆունկցիոնալ բնական միացութիւններին, որոնք կարող են բժշկական կարե-

Les Réverbères de la mémoire

»»»lorsqu'il s'agit de la question arménienne, la Turquie officielle réagit, presque cent ans après le génocide, de manière aussi irrationnelle et passéiste que toujours. Contrairement à l'Allemagne, le gouvernement turc refuse jusqu'à aujourd'hui d'adopter une position sérieuse au sujet des crimes du régime qui l'a précédé. C'est ce que montrent une fois encore les réactions les plus récentes contre le monument au génocide prévu à Genève.

Naturellement, on peut se poser la question de savoir si c'est le rôle d'une ville suisse d'ériger un mémorial pour des événements qui se sont produits il y a presque un siècle à plusieurs milliers de kilomètres de distance. Chaque politicien genevois, même à moitié informé, devait être conscient du fait que ce monument fâcherait la Turquie. Cependant, s'il y a une ville qui est légitime dans cette question, c'est bien Genève. Bien avant le génocide, des émigrants arméniens ont trouvé refuge à Genève; dans le village de Troinex, se trouve une église arménienne; au 19e siècle, un parti arménien fut fondé à Genève, et c'est de là que des révolutionnaires arméniens militaient pour un Etat indépendant.

Au-delà de Genève, la Suisse s'est toujours montrée solidaire avec ce peuple meurtri, qui pendant des siècles était sans Etat. En 1896, lorsque l'Empire ottoman massacrait des Arméniens, pas moins de 454'291 Suissesses et Suisses ont signé une pétition qui appelait le Conseil fédéral à intervenir – pétition qui s'est heurtée à la neutralité habituelle. De ce point de vue, le projet de monument arménien s'inscrit à merveille dans la tradition genevoise et suisse. Puisque l'histoire arménienne est aussi un petit bout d'histoire suisse, les politiciens suisses autant que les Arméniens vivant en Suisse ont le droit de présenter l'histoire arménienne à partir de leur point de vue, sans devoir au préalable demander la permission au gouvernement turc.

Les Suisses ont dû souvent déjà faire face à de telles oppositions, par exemple à cause de leur rôle durant la seconde guerre mondiale – même si ce n'était pas toujours plaisant. Un pays émergent comme la Turquie doit également assumer une telle opposition. Les relations entre la Suisse et la Turquie devraient sans doute supporter de telles différences. A présent, alors que la Turquie a officiellement protesté contre le projet de monument, les autorités suisses ne peuvent de toute façon plus reculer, sous peine de perdre la face.

տրութիւն ունենալ մետաբոլիկ խանգարումների համար: «Գիրութիւնը եւ գիրութեանը յարակից առողջապահական բարոյութիւնները (շաքարախտ, սրտի կամ ուղեղի քրոնիկ հիւանդութիւններ) պահանջում են գիրութեան կանխարգելում եւ վերահսկողութիւն: Ես արդէն ապացուցել եմ, որ կիտոզանը՝ սննդի թափօսներից առաջացած միացութիւնը, կարող է կանխարգելել եւ բուժել գիրութիւնը: Այս կրթաթոշակն էլ այս ծրագիրը շարունակելու միջոց է, որի նպատակն է քիմիապէս մշակել կիտոզանի ածանցեալները՝ մետաբոլիկ ճարպի պահպանման եւ էներգետիկ ծախսի վերահսկողութեան համար», - իր ապագայ հետազոտութիւնն այսպէս է ներկայացնում Մարիամը: